

Департамент ліцензійного контролю

Голові НКРЕКП
Членам НКРЕКП

« » березня 2024 року

ОБҐРУНТУВАННЯ**щодо прийняття постанови НКРЕКП «Про затвердження Вимог щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку»**

02 липня 2023 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках» від 10 червня 2023 року № 3141-ІХ (далі – Закон № 3141-ІХ), яким транспоновано в українське законодавство положення Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 1227/2011 від 25 жовтня 2011 року щодо доброчесності та прозорості оптового енергетичного ринку.

Законом № 3141-ІХ, зокрема, внесено зміни до законів України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» (далі – Закон про НКРЕКП), «Про ринок електричної енергії», «Про ринок природного газу» щодо заборони зловживань на оптовому енергетичному ринку.

Відповідно до пункту 9¹ частини першої статті 17 Закону про НКРЕКП, пункту 10¹ частини третьої статті 6 Закону України «Про ринок електричної енергії» та пункту 21¹ частини третьої статті 4 Закону України «Про ринок природного газу» до повноважень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП), зокрема, належить визначення вимог щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку відповідно до вимог нормативно-правових актів Енергетичного Співтовариства та рекомендацій Агентства з питань співробітництва енергетичних регуляторів.

Крім того згідно з положеннями частини четвертої статті 11¹ Закону України «Про ринок електричної енергії» та частини четвертої статті 57¹ Закону України «Про ринок природного газу» до повноважень НКРЕКП належить визначення вимог до оприлюднення (розкриття) інсайдерської інформації. Також, згідно з пунктом 15² частини першої статті 17 Закону про НКРЕКП, частиною четвертою статті 11² Закону України «Про ринок електричної енергії» та частиною четвертою статті 57² Закону України «Про ринок природного газу» НКРЕКП належить затвердити невичерпний перелік практик, які можуть бути маніпулюванням чи спробою маніпулювання на оптовому енергетичному ринку.

На виконання вищезазначених вимог Департаментом ліцензійного контролю підготовлено проєкт рішення НКРЕКП, що має ознаки регуляторного акта, – постанову НКРЕКП «Про затвердження Вимог щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку» (далі – проєкт Постанови), який був схвалений на засіданні НКРЕКП, яке відбулося 05 грудня 2023 року у формі відкритого слухання.

Зазначений проєкт Постанови визначає

- перелік практик, які можуть бути маніпулюванням чи спробою маніпулювання на оптовому енергетичному ринку;

НКРЕКП
№667-14.2.2/24 від 27.03.2024
КЕП: Зеленюк Я. М.
3FAA9288358EC00304000000E5901E00C621B600

- обмеження щодо поводження з інсайдерською інформацією на оптовому енергетичному ринку;
- вимоги до оприлюднення (розкриття) інсайдерської інформації;
- вимоги до осіб, які професійно організують операції з оптовими енергетичними продуктами;
- сигнали, що можуть вказувати на ознаки зловживання на оптовому енергетичному ринку;
- положення щодо співпраці НКРЕКП з Радою регуляторних органів Енергетичного Співтовариства.

З метою гармонізації національного законодавства з європейським енергетичним законодавством під час підготовки проекту Вимог, з урахуванням особливостей функціонування оптового енергетичного ринку України, було враховано вимоги Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 1227/2011 від 25 жовтня 2011 року щодо доброчесності та прозорості оптового енергетичного ринку (далі – REMIT) та Процедурного акту ECRB № 2020/01, а також використано положення Керівництва ACER про застосування REMIT (6-те видання), Приміток до Керівництва ACER щодо застосування статті 5 REMIT про заборону маніпулювання.

Разом з цим, проект постанови розроблений з урахуванням Указу Президента України від 24.02.2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» та рішення РНБОУ від 17.10.2023 «Про організацію захисту та забезпечення безпеки функціонування об'єктів критичної інфраструктури та енергетики України в умовах ведення воєнних дій», введеного в дію Указом Президента України від 17.10.2023 № 695/2023, в частині недопущення поширення інформації, розголошення якої може призвести до обізнаності противника про об'єкти критичної інфраструктури, у тому числі про критичну технологічну інформацію.

Проект Постанови згідно з вимогами статті 15 Закону про НКРЕКП, з метою одержання зауважень та пропозицій від інших органів державної влади, фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань та інших заінтересованих осіб, був оприлюднений на офіційному вебсайті НКРЕКП за посиланням: <https://www.nerc.gov.ua/news/oprilyudnyuyetsya-proyekt-postanovi-zatverdzhennya-vimog-shchodo-zabezpechennya-dobrochesnosti-ta-prozorosti-na-optovomu-energetichnomu-rinku>.

Відповідно до вимог Закону про НКРЕКП та Порядку проведення відкритого обговорення проектів рішень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, затвердженого постановою НКРЕКП від 30.06.2017 № 866, у період з 10 по 17 січня та з 26 по 29 лютого 2024 року було проведено відкрите обговорення отриманих зауважень та пропозицій до проекту Постанови.

В ході проведення відкритих обговорень проекту Постанови, у тому числі за участю представників генерації, операторів систем розподілу та оператора системи передачі, висловлено застереження щодо оприлюднення інсайдерської інформації, яка в період дії воєнного стану може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом, у тому числі щодо об'єктів критичної інфраструктури, що поряд із запровадженою Законом № 3141-IX заборонаю вчиняти правочини з

оптовими енергетичними продуктами з використанням інсайдерської інформації може поставити під загрозу належне функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу.

Враховуючи зазначене, та з метою дотримання вимог законодавства щодо оприлюднення (розкриття) інсайдерської інформації у період дії воєнного стану, НКРЕКП було направлено листи до Міністерства енергетики України від 30.01.2024 № 1098/14.2.2/7-24 та Ради національної безпеки і оборони України від 14.02.2024 № 1694/14.2.2/7-24 щодо надання роз'яснень/рекомендацій щодо можливості оприлюднення (розкриття) у період дії воєнного стану в Україні інсайдерської інформації відповідно до вимог законодавства.

Міністерство енергетики України та Рада національної безпеки і оборони України листами від 26.02.2024 № 701/14-05/2-24 та від 07.03.2024 № 1.2/4.3-100-ДСК висловили позицію щодо необхідності обмеження на період дії воєнного стану доступу до інсайдерської інформації на платформах інсайдерської інформації. Міністерство енергетики України також повідомило, що за інформацією Служби безпеки України розголошення інсайдерської інформації може становити загрозу для безпеки держави.

Протокол за результатами відкритих обговорень разом із таблицею узгоджених позицій було оприлюднено 19.03.2024 на офіційному вебсайті НКРЕКП за посиланням: <https://www.nerc.gov.ua/news/oprilyudnyuyutsya-rezultati-vidkritogo-obgovorennya-proyektu-postanovi-shchodo-zatverdzhennya-vimog-shchodo-zabezpechennya-dobrochesnosti-ta-prozorosti-na-optovomu-energetichnomu-rinku>.

Відповідно до абзацу одинадцятого частини другої статті 2 Закону України «Про ринок електричної енергії» НКРЕКП листом від 06.03.2024 № 2452/14.2.2/7-24 направлено проєкт Постанови на погодження до Антимонопольного комітету України.

Проєкт Постанови погоджено листом Антимонопольного комітету України від 26.03.2024 № 128-06/02-104-НПА.

З огляду на зазначене, пропонуємо прийняти постанову НКРЕКП «Про затвердження Вимог щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку».

**Директор Департаменту
ліцензійного контролю**

Ярослав ЗЕЛЕНЮК

**НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ
ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ
(НКРЕКП)**

ПОСТАНОВА

№ _____

Київ

Про затвердження Вимог щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку

Відповідно до частини другої статті 1 Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, законів України «Про ринок електричної енергії», «Про ринок природного газу» та «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» (зі змінами), рішення Ради національної безпеки і оборони України від 17 жовтня 2023 року «Про організацію захисту та забезпечення безпеки функціонування об'єктів критичної інфраструктури та енергетики України в умовах ведення воєнних дій», Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг,

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Затвердити Вимоги щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку (далі – Вимоги), що додаються.

2. Установити, що на період дії воєнного стану на території України:

1) оприлюднення інсайдерської інформації на вебсайтах учасників оптового енергетичного ринку здійснюється з урахуванням вимог постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 26 березня 2022 року № 349 «Щодо захисту інформації, яка в умовах воєнного стану може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом, у тому числі щодо об'єктів критичної інфраструктури»;

2) не застосовуються положення абзацу першого пункту 3.1 глави 3 Порядку функціонування платформ інсайдерської інформації, затвердженого постановою

Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 16 січня 2024 року № 137;

3) адміністраторам платформ інсайдерської інформації:

закрити загальний доступ до інформації, поданої учасниками оптового енергетичного ринку на платформах інсайдерської інформації;

забезпечити безперервний доступ НКРЕКП до даних, розкритих учасниками оптового енергетичного ринку на платформах інсайдерської інформації;

4) зобов'язання щодо оприлюднення інсайдерської інформації вважається виконаними учасниками оптового енергетичного ринку з моменту розміщення (розкриття) такої інформації на платформах інсайдерської інформації.

3. Протягом 30 днів після припинення чи скасування в Україні воєнного стану адміністраторам платформ інсайдерської інформації забезпечити доступ до розкритої на платформах інсайдерської інформації.

4. Ця постанова набирає чинності з дня, наступного за днем її оприлюднення на офіційному вебсайті Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, крім глави 4 Вимог, яка набирає чинності з 02 липня 2024 року.

Голова НКРЕКП

Валерій ТАРАСІЮК

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг

№ _____

Вимоги щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку**1. Загальні положення**

1.1. Ці Вимоги розроблено з метою сприяння прозорості оптового енергетичного ринку, розвитку добросовісної конкуренції на ньому.

Ці Вимоги поширюються на учасників оптового енергетичного ринку та фізичних або юридичних осіб, осіб які професійно організують операції з оптовими енергетичними продуктами.

1.2. Ці Вимоги визначають:

1) невичерпний перелік практик, які можуть бути маніпулюванням чи спробою маніпулювання на оптовому енергетичному ринку;

2) обмеження щодо поводження з інсайдерською інформацією на оптовому енергетичному ринку;

3) вимоги до оприлюднення (розкриття) інсайдерської інформації;

4) вимоги до осіб, які професійно організують операції з оптовими енергетичними продуктами;

5) сигнали, що можуть вказувати на підозрілу поведінку на оптовому енергетичному ринку;

6) принципи співпраці Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг з Радою регуляторних органів Енергетичного Співтовариства (далі – Рада регуляторних органів).

1.3. У цих Вимогах терміни вживаються в таких значеннях:

алгоритмічна торгівля – це торгівля, оптовими енергетичними продуктами, де комп'ютерний алгоритм автоматично визначає окремі параметри заявок (пропозицій) для торгівлі, такі як ініціювання заявки (пропозиції), дата та час, ціна або обсяг заявки (пропозиції), або дії які необхідно вчинити із заявкою (пропозицією) після її подання, з обмеженим втручанням людини або без такого втручання взагалі, за винятком будь-якої системи, що використовується лише для маршрутизації заявок (пропозицій) до одного чи кількох організованих ринків або для обробки заявок

(пропозицій), які не включають визначення будь-яких торгових параметрів або підтвердження заявок (пропозицій) чи після торговельної обробки виконаних угод;

книга заявок – вся інформація щодо купівлі - продажу оптових енергетичних продуктів, торгівля якими здійснюється на організованих ринках, включаючи інформацію про виконані та невиконані заявки (пропозиції), а також заявки (пропозиції), згенеровані системою, та події життєвого циклу заявки (пропозиції);

торговельна стратегія – це набір об'єктивних правил, принципів, які притаманні конкретному учаснику оптового енергетичного ринку, а також комплексний план його дій для отримання прибутку, які визначають умови, що повинні бути виконані при здійсненні операцій з оптовими енергетичними продуктами;

торговельний план – це план учасника оптового енергетичного ринку, який включає систематичний метод оцінки попиту, пропозиції або ціни на оптові енергетичні продукти, визначення рівня ризику, який існує або може існувати та/або формулювання короткострокових/довгострокових інвестиційних цілей, які можуть впливати на щоденну торговельну діяльність цього учасника оптового енергетичного ринку;

несправжні заявки (пропозиції) – заявки (пропозиції), які відповідають одній з наступних ознак, зокрема заявки (пропозиції), подані за цінами, які економічно необґрунтовані; заявки (пропозиції) є помилковими та не відображають реального інтересу купівлі чи продажу за ціною в таких заявках (пропозиціях); заявки (пропозиції), які розміщуються/укладаються за відсутності обґрунтованого інтересу до купівлі чи продажу електричної енергії, а переслідують інші інтереси (наприклад, вплив на поведінку інших; вплив на розрахунки цін; вплив на ціну інших товарів; обхід правил ринку; отримання переваг в інших договорах; ухилення від сплати податків; податкове шахрайство; розподіл прибутків/збитків; обхід правил бухгалтерського обліку; переміщення грошей між учасниками ринку); заявки (пропозиції) розміщені без наміру їх виконання; заявки (пропозиції) на купівлю з обсягом, який перевищує/нижчий за потреби купівлі/інтересу, або заявки (пропозиції) на продаж із обсягом, який перевищує/нижчий за потреби у продажу/інтересів учасника ринку в контексті свого торгового портфеля, забезпеченого активами.

Інші терміни вживаються в цих Вимогах у значеннях, наведених у законах України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», «Про ринок природного газу», «Про ринок електричної енергії» та інших нормативно-правових актах.

2. Практики, які можуть бути маніпулюванням чи спробою маніпулювання на оптовому енергетичному ринку

2.1. Регулятор розрізняє чотири типи маніпулятивної поведінки щодо маніпулювання на ринку електричної енергії та на ринку природного газу (далі – маніпулювання на оптовому енергетичному ринку) та спроби маніпулювання на ринку електричної енергії та на ринку природного газу (далі – спроба маніпулювання на оптовому енергетичному ринку):

- 1) створення оманливих сигналів для попиту та/або для пропозиції, або щодо цін на оптовому енергетичному ринку/для оптових енергетичних продуктів;
- 2) формування ціни для оптових енергетичних продуктів на штучному рівні;
- 3) використання фіктивного засобу або будь-якої іншої форми введення в оману чи зловживання довірою;
- 4) розкриття або поширення недостовірної інформації через медіа, у тому числі електронні, або в будь-який інший спосіб.

Поведінка, визначена підпунктами 1 – 3 цього пункту, стосується вчинення правочинів, надання розпоряджень та/або доручень іншим учасникам ринку електричної енергії та/або суб'єктам ринку природного газу на вчинення правочинів (вчинення будь-яких інших дій для спроби маніпулювання), пов'язаних з оптовими енергетичними продуктами.

2.2. Основним елементом маніпулювання на оптовому енергетичному ринку є вплив певних типів поведінки на попит, пропозицію або ціни для оптових енергетичних продуктів.

Поведінка незалежно від наявності наміру, яка підпадає під дію підпунктів 1 – 4 пункту 2.1 цієї глави, може визначатися, як маніпулювання на оптовому енергетичному ринку.

Поведінка, визначена підпунктом 2 пункту 2.1 цієї глави, вчинена особою, або особами, які діють спільно, що призвела до формування ціни для оптових енергетичних продуктів на штучному рівні, шляхом надання підозрілих заявок (пропозицій) на організованому ринку та/або доручень щодо вчинення правочинів чи вчинення правочинів, які призвели до спотворення ринкових механізмів, внаслідок чого ціни на оптові енергетичні продукти не є результатом чесної та конкурентної взаємодії між попитом та пропозицією на конкретному оптовому енергетичному ринку і не відповідають засадам функціонування оптового енергетичного ринку, вважається маніпулюванням на оптовому енергетичному ринку.

2.3. Основним елементом спроби маніпулювання на оптовому енергетичному ринку є наявність наміру вчинення маніпулювання на оптовому енергетичному ринку, з яким здійснювалися відповідні дії, навіть якщо спроба була невдалою.

2.4. Достатньою умовою для встановлення спроби маніпулювання на оптовому енергетичному ринку є наявність доказів, що такі дії, вчинені з наміром маніпулювання на оптовому енергетичному ринку.

2.5. До невичерпного переліку практик, які можуть бути маніпулюванням або спробою маніпулювання на оптовому енергетичному ринку, які вчинені (вчинені з наміром) шляхом створення оманливих сигналів для попиту та/або для пропозиції, або щодо цін на оптовому енергетичному ринку або формування ціни відповідно до оптових енергетичних продуктів на штучному рівні, належать зокрема:

1) укладання фіктивних угод (wash trades) – домовленості щодо купівлі - продажу відповідно до оптового енергетичного продукту, за яких не відбувається зміни кінцевих інтересів чи ринкових ризиків для сторін договору, або вигоди чи ринкові ризики передаються між сторонами, які спільно діють за попередньою змовою. Під кінцевим інтересом мається на увазі вигоди (доходи)/втрати (збитки), отримані та/або передані учасником оптового енергетичного ринку внаслідок вчинення правочинів, надання розпоряджень та/або доручень щодо оптових енергетичних продуктів. Під ринковим ризиком мається на увазі імовірність виникнення втрат (збитків) або недоотримання запланованої вигоди (доходів) унаслідок несприятливих змін, обставин та/або умов, пов'язаних з оптовим енергетичним продуктом;

2) узгоджена торгівля (pre-arranged trading) – домовленість про продаж або купівлю відповідно до оптового енергетичного продукту, за якими передача кінцевого інтересу або ринкового ризику відбувається лише між сторонами, які діють узгоджено або за змовою. Кінцевий інтерес та ринковий ризик розуміються у значеннях, наведених у підпункті 1 цього пункту.

Зазначений вид практики не застосовується до оптових енергетичних продуктів укладених поза організованими ринками/організованими сегментами ринку;

3) фішинг (phishing) – подання заявок або серій заявок (пропозицій) на купівлю - продаж з метою розкриття заявок (пропозицій) інших учасників ринку та за результатом їх подання скористатися отриманою інформацією;

4) лейринг (layering) – багаторазове подання несправжніх заявок (пропозицій) на купівлю - продаж за різними цінами на одній стороні книги заявок з метою акцептування однієї або декількох заявок (пропозицій) на іншій стороні книги заявок;

5) спуфінг (spoofing) – подання великих несправжніх заявок (пропозицій) або декількох несправжніх заявок (пропозицій) на купівлю - продаж за однаковою ціною на одній стороні книги заявок з метою акцептування однієї або декількох заявок (пропозицій) на іншій стороні книги заявок;

6) формування граничних цін (creating a floor or a ceiling in the price pattern) – угоди або подання заявок (пропозицій) на купівлю - продаж, які виконані в такий спосіб, щоб спотворити ціну відповідно до оптового енергетичного продукту шляхом зниження або підвищення ціни від певного рівня з метою уникнення негативних наслідків, які виникли б у результаті ринкової зміни ціни;

7) фарбування стрічки (painting the tape) – подання та/або виконання заявок (пропозицій) чи серій заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до оптового енергетичного продукту, які демонструються публічно на екрані торгових

операцій в режимі реального часу з метою створення враження торгової активності або зміни цін для оптових енергетичних продуктів;

8) створення імпульсу (momentum ignition) – подання та/або виконання заявок (пропозицій) на купівлю - продаж чи серії заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до оптового енергетичного продукту, які можуть започаткувати або посилити тенденцію з метою підштовхнути інших учасників ринку до прискорення або розширення тенденції (тренду) з метою створення можливості закрити або відкрити позицію за вигідною ціною;

9) наповнення котируваннями (quote stuffing) – подання великої кількості заявок (пропозицій) на купівлю - продаж та/або скасування та/або оновлення заявок (пропозицій) на купівлю - продаж з метою створення невизначеності для інших учасників оптового енергетичного ринку для сповільнення їх активності та/або маскуванню власної стратегії;

10) просування пропозиції (advancing the bid) – подання заявок (пропозицій) на купівлю-продаж, які збільшують попит (зменшують пропозицію) на оптовий енергетичний продукт з метою підвищення (зниження) його ціни;

11) задимлення (smoking) – подання заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до оптового енергетичного продукту з метою заохочення інших учасників оптового енергетичного ринку, які використовують традиційні методи торгівлі («повільні трейдери»), з подальшим швидким переглядом (коригуванням) заявок на менш вигідних умовах з розрахунком на отримання прибутку від поданих заявок (пропозицій) «повільного трейдера»;

12) помилкові заявки (erroneous orders) – ненавмисне подання заявок (пропозицій) або виконання заявок (пропозицій), які надають ринку оманливі сигнали щодо пропозиції, попиту або ціни відповідно до оптового енергетичного продукту;

13) розміщення заявок без наміру їх виконання (placing orders with no intention of executing them) – подання заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до оптового енергетичного продукту без наміру їх виконання (заявки (пропозиції) можуть відкликатися до моменту їх виконання або навіть бути виконаними), що може створювати оманливі сигнали щодо пропозиції, попиту або ціни відповідно до оптового енергетичного продукту, або формувати ціну на штучному рівні;

14) маркування референтного періоду (marking the reference period) – подання або виконання заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до оптового енергетичного продукту в певний час торгової сесії (наприклад, закриття сесії, відкриття сесії або проведення розрахунків) з метою збільшення, зменшення або утримання референтної ціни (наприклад, ціни закриття, ціни відкриття або ціни розрахунків) на певному рівні;

15) спотворення витрат, пов'язаних з товарним контрактом (*distort costs associated with a commodity contract*) – досягнення домовленостей з метою спотворення витрат, пов'язаних з оптовим енергетичним продуктом, таких як зберігання або транспортування/передача/отримання доступу до пропускної спроможності/розподілу потужності з ефектом фіксації розрахункової ціни фінансового інструменту або відповідного оптового енергетичного продукту на штучному рівні;

16) зловживаюче витіснення (*abusive squeeze*), також відоме як «загнання у кут на ринку» (*market cornering*) – залучення однієї або кількох фізичних/юридичних осіб, які мають значний вплив на попит, пропозицію або електро/газопостачання відповідно до оптового енергетичного продукту та/або базовий продукт деривативного контракту, з метою використання такого впливу у спосіб, який спотворює або може спотворити ціну, за якою інші учасники повинні постачати, споживати або утриматися від постачання/споживання відповідно до оптового енергетичного продукту, щоб виконати свої зобов'язання;

17) міжпродуктове маніпулювання (*cross-product manipulation*) – здійснення торгівлі або подання заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до одного оптового енергетичного продукту (включаючи демонстрацію ознак інтересу) з метою неналежного впливу на ціну іншого (як правило, пов'язаного) оптового енергетичного продукту;

18) маніпулювання між торговельними майданчиками (*cross-venue manipulation*) – здійснення купівлі - продажу або подання заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до оптового енергетичного продукту через одну особу, яка професійно організовує операції з оптовими енергетичними продуктами з метою неналежного впливу на ціну того самого оптового енергетичного продукту через іншу особу, яка професійно організовує операції з оптовими енергетичними продуктами;

19) накопичення пропускної спроможності/розподілу потужності (*transmission capacity hoarding*) – придбання пропускної спроможності/розподілу потужності міждержавних перетинів/з'єднань (в повному обсязі, або частково) без її подальшого використання або ефективного використання;

20) утримання потужності (*capacity withholding*) – практика, при якій учасник оптового енергетичного ринку без обґрунтування не запропонував до продажу або економічно утримував наявні у такого учасника потужності (виробничі потужності, потужності транспортування/передачі/зберігання/споживання енергії або пропускної спроможності міждержавних перетинів), що призводить до формування ціни на штучному рівні.

2.6. До невичерпного переліку практик, які можуть бути маніпулюванням або спробою маніпулювання на оптовому енергетичному ринку, які вчинені (вчинені з

наміром) шляхом використання (спроби використання) фіктивного засобу або будь-якої іншої форми введення в оману чи зловживання довірою, належать зокрема:

1) розкритикувати та продати (trash and cash) – зайняття короткої позиції щодо оптового енергетичного продукту з наступним здійсненням продажу та/або поширення негативної оманливої інформації, яка прямо чи опосередковано впливає на оптовий енергетичний продукт з метою зниження його ціни шляхом заохочення інших продавців. Коли ціна «впаде» (різко знизиться), позиція повністю або частково закривається. Зайняттям короткої позиції в розумінні цих Вимог є подання учасником оптового енергетичного ринку заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до оптового енергетичного продукту з метою отримання прибутку від падіння ціни на нього;

2) накачати і скинути (pump and dump) – зайняття довгої позиції відповідно до оптового енергетичного продукту з наступним здійсненням купівлі та/або поширенням позитивної оманливої інформації, яка прямо чи опосередковано впливає на оптовий енергетичний продукт з метою підвищення ціни для нього шляхом заохочення інших покупців. Коли ціна «зросте», позиція повністю або частково закривається. Зайняттям довгої позиції в розумінні цих Вимог є подання учасником оптового енергетичного ринку заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до оптового енергетичного продукту з метою отримання прибутку від зростання ціни для нього;

3) відкриття позиції відповідно до оптового енергетичного продукту та її закриття (частково або повністю) відразу після публічного розголошення існування такої позиції;

4) формування оманливого сприйняття шляхом вчинення певних дій (creating a misperception through specific actions) – вчинення дій (або бездіяльність), коли на ринку є очікування вчинення дій, (наприклад, для перетоку, переміщення, транспортування, передачі, закачування або відбору електроенергії чи природного газу) що можуть створити оманливе уявлення про пропозицію, попит, ціну або вартість відповідно до оптового енергетичного продукту;

5) оманливі дослідження або рекомендації (misleading research or recommendations) – подання та/або виконання заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до оптового енергетичного продукту до або одразу ж після того, як учасник оптового енергетичного ринку чи особи, пов'язані з цим учасником, створюють або поширюють протилежне за змістом дослідження чи рекомендацію для купівлі - продажу відповідно до оптового енергетичного продукту, які стали загальнодоступними;

6) інші більш загальні форми поширення неправдивої або оманливої інформації, з метою отримання вигоди (other more general forms of dissemination of false or misleading information with an underlying trading interest) – поширення неправдивої або оманливої інформації через засоби масової інформації, включаючи

Інтернет, або в будь-який інший спосіб, що призводить або може призвести до зміни ціни відповідно до оптового енергетичного продукту в напрямку, сприятливому для зайнятої позиції або операції, запланованої особою або особами, зацікавленими в поширенні такої інформації.

2.7. До невичерпного переліку практик, які можуть бути маніпулюванням або спробою маніпулювання на оптовому енергетичному ринку, які вчинені (вчинені з наміром) шляхом поширення недостовірної інформації через медіа, у тому числі електронні, або в будь-який інший спосіб, яке дає/створює або може створити неправдиві або оманливі сигнали для попиту та/або пропозиції, або щодо цін відповідно до оптових енергетичних продуктів, належать, зокрема:

1) поширення неправдивої або оманливої інформації (dissemination of false or misleading information) – розміщення інформації або випуск пресрелізу в засобах масової інформації, включаючи Інтернет, або в будь-який інший спосіб, що містить неправдивий або оманливий зміст щодо пропозиції, попиту або ціни відповідно до оптового енергетичного продукту;

2) інші, більш загальні форми поширення неправдивої або оманливої інформації (other more general forms of dissemination of false or misleading information) – охоплює поведінку, спрямовану на створення неправдивого та оманливого враження будь-якими засобами про пропозицію, попит або ціни відповідно до оптового енергетичного продукту.

2.8. Практики, зазначені в пунктах 2.5 – 2.7 цієї глави, можуть становити маніпулювання або спробу маніпулювання на оптовому енергетичному ринку та підпадати під один або декілька типів маніпулювання або спроби маніпулювання на оптовому енергетичному ринку.

2.9. Перелік практик, які можуть бути маніпулюванням чи спробою маніпулювання на оптовому енергетичному ринку, наведений у цих вимогах, не є вичерпним та може бути доповнений у визначеному законом порядку.

3. Обмеження щодо поводження з інсайдерською інформацією на оптовому енергетичному ринку

3.1. Порушення обмежень щодо поводження з інсайдерською інформацією на оптовому енергетичному ринку може здійснюватися шляхом:

1) вчинення або спроба вчинення прямо чи опосередковано на власну користь або на користь інших осіб (в тому числі осіб пов'язаних відносинами контролю), правочинів, які є оптовими енергетичними продуктами, яких стосується зазначена інсайдерська інформація, з використанням інсайдерської інформації.

З метою дотримання обмежень щодо поводження з інсайдерською інформацією особи, які володіють інсайдерською інформацією повинні

утримуватися від будь-яких змін або вибіркового відкликання будь-якої (-их) заявки (-ок), розміщеної (-их) до отримання доступу до інсайдерської інформації.

Для кваліфікації дій фізичної та/або юридичної особи як порушення, визначене абзацом першим цього підпункту, не має значення, чи такі дії здійснено навмисно, чи з необережності, а також чи було фактично здійснено операцію з оптовим енергетичним продуктом;

2) розголошення, передача інсайдерської інформації або надання доступу до неї іншим особам (крім розкриття інсайдерської інформації в межах виконання професійних, трудових (службових) обов'язків та в інших випадках, передбачених законом);

3) надання рекомендацій щодо вчинення правочинів, пов'язаних з оптовими енергетичними продуктами, яких стосується така інформація, на основі інсайдерської інформації.

Під наданням рекомендацій, передбачених абзацом першим цього підпункту, маються на увазі будь-які дії, вчинені власником інсайдерської інформації з метою надання іншій особі одного або більше прямих або непрямих сигналів, що стосуються операцій з оптовим (-ми) енергетичним (-ми) продуктом (-ами), пов'язаним (-и) з такою інсайдерською інформацією.

Для кваліфікації дій, передбачених абзацом першим цього підпункту, як порушення обмежень щодо поведінки з інсайдерською інформацією:

достатнім є передача рекомендації та/або спонукання, що стосується операції з оптовим енергетичним продуктом, тобто без фактичної передачі самої інсайдерської інформації, на основі якої надано таку рекомендацію або спонукання;

не має значення фактичне використання такої рекомендації та/або спонукання особою (здійснення або не здійснення операції з оптовим енергетичним продуктом), якій було надано таку рекомендацію/спонукання.

3.2. Обмеження, встановлені пунктом 3.1 цієї глави, поширюються на осіб, які володіють інсайдерською інформацією, а саме на:

1) осіб, які входять до складу органів управління учасника оптового енергетичного ринку;

2) осіб, які є власниками акцій або часток (паїв) у статутному капіталі учасника оптового енергетичного ринку;

3) осіб, які мають доступ до такої інформації у зв'язку з виконанням професійних, трудових (службових) обов'язків;

4) осіб, які отримали доступ до інсайдерської інформації внаслідок вчинення неправомірних дій;

5) осіб, які знають або повинні знати, що інформація є інсайдерською;

б) осіб, які беруть участь у прийнятті рішень про здійснення господарсько - торговельних операцій, які стосуються оптових енергетичних продуктів, від імені юридичної особи, що володіють інсайдерською інформацією.

3.3. Положення пунктів 3.1 та 3.2 цієї глави не застосовуються до:

1) правочинів (операцій), здійснених під час виконання зобов'язань із купівлі/продажу відповідно до оптових енергетичних продуктів, якщо ці правочини (операції) є результатом укладення торговельних операцій з купівлі - продажу або подання пропозицій на купівлю - продаж відповідно до оптових енергетичних продуктів до моменту отримання доступу (володіння) до інсайдерської інформації. Учасник оптового енергетичного ринку зобов'язаний не вносити зміни до таких правочинів (операцій) в частині ціни, умов розрахунків та штрафних санкцій, обсягу, строків та інших умов переходу права власності на природний газ/електричну енергію або вибіркоче відкликання заявок на купівлю - продаж відповідно до оптових енергетичних продуктів після отримання доступу до інсайдерської інформації;

2) правочинів (операцій), здійснених виробниками електричної енергії, суб'єктами господарювання, які провадять діяльність з видобутку (виробництва) природного газу, операторами газосховищ або операторами установок LNG (імпортерами), за умов існування хоча б одного з таких випадків:

правочини (операції) здійснені виключно з метою покриття фізичних втрат внаслідок незапланованих збоїв у системах/одинацях виробництва, які можуть призвести до неможливості виконання учасниками оптового енергетичного ринку своїх договірних зобов'язань, і лише в обсязі таких фізичних втрат. Таке звільнення застосовується, якщо в учасника оптового енергетичного ринку відсутні інші активи, за рахунок яких можливо покрити такі фізичні втрати, або можливість їх покриття: щодо ринку електричної енергії - на ринку «на добу наперед», внутрішньодобовому або балансуєчому ринку; щодо ринку природного газу – балансуєчі дії та комерційне балансування оператора газотранспортної системи;

правочини (операції) здійснені за погодженням (у рамках договорів) з оператором системи передачі з метою дотримання вимог безпечної та надійної роботи системи/з оператором газотранспортної системи з метою забезпечення безпечної та безперебійної роботи газотранспортної системи.

У таких випадках відповідна інформація, що стосується зазначених правочинів (операцій), невідкладно, але не пізніше наступного робочого дня з дня їх вчинення (здійснення), надсилається учасниками оптового енергетичного ринку до НКРЕКП за формою, наведеною в додатку 1 до цих Вимог. Таке звільнення застосовується на період неможливості виконання учасниками оптового енергетичного ринку своїх договірних зобов'язань унаслідок незапланованих збоїв у системах/одинацях виробництва електричної енергії/видобутку (виробництва) природного газу;

3) учасників оптового енергетичного ринку, які діють відповідно до законодавства у разі виникнення надзвичайної ситуації, або втручання в ринкові механізми органів державної влади з метою забезпечення безпеки постачання

електричної енергії та природного газу, а ринкові механізми були повністю чи частково тимчасово призупинені.

4. Вимоги до оприлюднення (розкриття) інсайдерської інформації учасниками оптового енергетичного ринку

4.1. Учасник оптового енергетичного ринку, який володіє інсайдерською інформацією про господарську діяльність чи об'єкти, що належать чи підконтрольні цьому учаснику, або його материнській компанії чи пов'язаному з ним суб'єкту господарювання, або про об'єкти, за операційну діяльність яких повністю чи частково відповідає такий учасник оптового енергетичного ринку чи суб'єкт господарювання, зобов'язаний оприлюднювати (розкривати) її відповідно до вимог Порядку функціонування платформ інсайдерської інформації, затвердженого постановою НКРЕКП від 16 січня 2024 року № 137.

4.2. Зобов'язання щодо оприлюднення (розкриття) інсайдерської інформації не поширюється на учасників оптового енергетичного ринку, які володіють інсайдерською інформацією стосовно діяльності або об'єктів інших учасників ринку.

Учасник оптового енергетичного ринку несе відповідальність за порушення встановлених обмежень щодо використання інсайдерської інформації, вказаної в абзаці першому цього пункту.

4.3. Інсайдерською інформацією на ринку електричної енергії, зокрема, є:

1) інформація, яка має бути оприлюднена відповідно до вимог законодавства, що передбачено пунктом 1 частини першої статті 11¹ Закону України «Про ринок електричної енергії»;

2) інформація щодо потужності та використання установок (електроустановок) для виробництва електричної енергії, включно з інформацією щодо їх планової та позапланової недоступності (для установок з встановленою потужністю 50 МВт або більше);

3) інформація щодо потужності установок для зберігання електричної енергії та використання таких установок (електроустановок), включно з інформацією щодо їх планової або незапланованої недоступності (для установок з встановленою потужністю 50 МВт або більше);

4) інформація щодо потужності та використання установок (електроустановок) для споживання електричної енергії, включно з інформацією щодо їх запланованої та незапланованої недоступності (для установок з встановленою потужністю 50 МВт або більше);

5) інформація щодо потужності та використання установок (електроустановок) передачі електричної енергії, включно з інформацією щодо їх запланованої та

незапланованої недоступності (для установок з встановленою потужністю 50 МВт або більше);

6) інформація щодо потужності та використання установок (електроустановок) розподілу електричної енергії, включно з інформацією щодо їх запланованої та незапланованої недоступності (для установок з встановленою потужністю 100 МВт або більше, у разі відсутності резервного живлення);

7) інформація визначена учасником оптового енергетичного ринку щодо потужності та використання установок (електроустановок) з виробництва, зберігання, споживання, передачі електричної енергії, включаючи планову або позапланову недоступність (для установок з встановленою потужністю менше 50 МВт)

8) інша інформація, що може бути використана учасниками ринку електричної енергії для прийняття рішень щодо вчинення правочинів або подання пропозиції про вчинення правочинів, пов'язаних з оптовими енергетичними продуктами на ринку електричної енергії та яка може суттєво вплинути на ціни оптових енергетичних продуктів (повідомлення про корпоративні або ринкові події, такі як злиття, поглинання, банкрутство, ліквідація, зміна структури власності; виведення з експлуатації чи введення в експлуатацію генеруючої одиниці або одиниці зберігання енергії; можлива значна зміна потужності електроустановки через ускладнення погодних умов; зміна або відсутність ресурсу для виробництва електричної енергії, реконструкція (модернізація) діючої генеруючої одиниці або його обладнання за результатом якої збільшено встановлену потужність генеруючої одиниці; повідомлення про виникнення позаштатної ситуації, пов'язаної із технічними проблемами в роботі організованих торговельних майданчиків, товарних бірж, електронних аукціонів, торгових платформ, повідомлення щодо операційних помилок при здійсненні операцій з оптовими енергетичними продуктами, рішення компетентних органів щодо об'єктів генерації, які можуть впливати на зміну потужності та/або для забезпечення безпеки постачання, страйки тощо).

4.4. Інсайдерською інформацією на ринку природного газу зокрема є:

1) інформація, яка має бути оприлюднена відповідно до вимог законодавства, що передбачено пунктом 1 частини першої статті 57¹ Закону України «Про ринок природного газу»;

2) інформація щодо потужності та використання потужностей установок, призначених для видобутку/виробництва природного газу, включно з інформацією щодо планової та позапланової (незапланованої) недоступності таких установок (для установок з встановленою потужністю 4700 куб.м/год (50 МВт) або більше);

3) інформація щодо потужності та використання потужностей установок, призначених для зберігання природного газу та використання таких установок,

включно з інформацією щодо їх планової або незапланованої недоступності (для установок з встановленою потужністю 4700 куб.м/год (50 МВт) або більше);

4) інформація щодо потужності та використання потужностей установок, призначених для споживання природного газу, включно з інформацією щодо їх запланованої та незапланованої недоступності (для установок з встановленою потужністю 4700 куб.м/год (50 МВт) або більше), крім інформації щодо потужності виробників електричної енергії, які не використовують природний газ як основне паливо;

5) інформація щодо потужності та використання потужностей установок, призначених для транспортування природного газу, включно з інформацією щодо їх запланованої та незапланованої недоступності (для установок з встановленою потужністю 4700 куб.м/год (50 МВт) або більше);

6) інформація щодо потужності та використання установок (LNG), включно з інформацією щодо їх запланованої та незапланованої недоступності (для установок з встановленою потужністю 4700 куб.м/год (50 МВт) або більше);

7) інформація визначена учасником оптового енергетичного ринку щодо потужності та використання потужностей установок, призначених для видобутку/виробництва, зберігання, транспортування або споживання природного газу, або про потужності та використання установок LNG, включаючи планову або позапланову недоступність цих установок (для установок з встановленою потужністю менше 4700 куб.м/год (50 МВт));

8) інша ринкова інформація на ринку природного газу, що може бути використана суб'єктами ринку природного газу для прийняття рішень щодо вчинення правочинів або подання пропозиції про вчинення правочинів, пов'язаних з оптовими енергетичними продуктами на ринку природного газу, яка може суттєво вплинути на ціни оптових енергетичних продуктів (повідомлення про корпоративні або ринкові події, такі як злиття, поглинання, банкрутство, ліквідація компанії, зміна структури власності; інформація щодо збільшення потужності, введення в експлуатацію чи виведення з експлуатації установки для видобутку/виробництва природного газу, зміна або відсутність ресурсу для видобутку/виробництва природного газу, реконструкція (модернізація) діючої установки для видобутку/виробництва природного газу або її обладнання за результатом якої збільшено встановлену потужність такої установки, проведення технічного обслуговування установки для видобутку/виробництва природного газу, що призвело до зменшення/збільшення потужності видобутку/виробництва природного газу, виникнення позаштатної ситуації, пов'язана із технічними проблемами в роботі організованих торговельних майданчиків, товарних бірж, електронних аукціонів, торгових платформ повідомлення щодо операційних помилок при здійсненні операцій з оптовими енергетичними продуктами, рішення компетентних органів для забезпечення безпеки постачання, страйки тощо).

4.5. Перелік інсайдерської інформації, визначений пунктами 4.3 та 4.4 цієї глави, не є вичерпним.

Учасник оптового енергетичного ринку самостійно визначає, чи належить наявна у нього інформація, зазначена у підпунктах 1, 7 та 8 пункту 4.3 та підпунктах 1, 7 та 8 пункту 4.4 цієї глави, до інсайдерської та чи поширюються на неї вимоги щодо оприлюднення.

При визначенні, чи є інформація інсайдерською, учасник оптового енергетичного ринку повинен оцінити її за такими критеріями:

така інформація є точного характеру, а саме визначає набір обставин, які існують або існування яких можна обґрунтовано очікувати, або подію, яка настала або настання якої можна обґрунтовано очікувати, та є достатньо конкретною, щоб давати змогу робити висновки про можливий вплив такого набору обставин або події на ціни відповідно до оптових енергетичних продуктів;

така інформація не була оприлюднена раніше;

така інформація прямо чи опосередковано стосується одного або декількох оптових енергетичних продуктів. При цьому інформація, яка може мати вплив на попит, пропозицію та/або ціни відповідно до оптових енергетичних продуктів або на очікування попиту, пропозиції та/або цін відповідно до оптових енергетичних продуктів, вважається такою, що прямо чи опосередковано стосується оптових енергетичних продуктів;

така інформація може значно вплинути на ринкову ціну відповідно до одного або декількох оптових енергетичних продуктів.

4.6. Інформація про власні торговельні стратегії та/або торговельні плани учасника оптового енергетичного ринку не вважається інсайдерською інформацією, крім випадків, якщо така інформація підлягає оприлюдненню згідно із законом. Інсайдерською інформацією можуть вважатися факти та/або події, які використовуються для визначення або зміни таких торговельних стратегій та/або торговельних планів у кожному випадку індивідуально.

4.7. Оприлюднення інсайдерської інформації повинно бути стислим та конкретним, а також достатнім, точним і повним, щоб дозволити правильно зрозуміти основну операцію (подію), яка може значно вплинути на ринкову ціну відповідно до одного або декількох оптових енергетичних продуктів.

4.8. Зміст оприлюдненої інсайдерської інформації не повинен містити будь-яку форму реклами, заяв керівників учасника оптового енергетичного ринку, що розкриває таку інформацію, учасників оптового енергетичного ринку або будь-яку іншу нерелевантну інформацію.

Під іншою нерелевантною інформацією розуміють будь-які дані, які не стосуються змісту оприлюдненої інсайдерської інформації.

4.9. Інсайдерська інформація повинна оприлюднюватися учасником оптового енергетичного ринку негайно, але не пізніше ніж через одну годину після настання події або факту, якого стосується така інсайдерська інформація, якщо інше не передбачено законодавством.

Оприлюднення такої інформації здійснюється до торгівлі оптовими енергетичними продуктами, яких стосується ця інформація, або надання рекомендацій іншій особі щодо торгівлі на оптових енергетичних ринках, яких стосується ця інформація.

4.10. Обов'язок учасника оптового енергетичного ринку щодо оприлюднення інсайдерської інформації вважається виконаним, якщо інформація була надана адміністратору платформи з урахуванням строків, визначених пунктом 4.9 цієї глави або у випадках, визначених чинним законодавством, вона оприлюднена на вебсайті учасника оптового енергетичного ринку.

4.11. Учасники оптового енергетичного ринку не несуть відповідальності за тимчасові технічні проблеми платформи інсайдерської інформації.

4.12. Не оприлюднення інсайдерської інформації через тимчасові технічні проблеми, не звільняють учасника оптового енергетичного ринку від зобов'язань дотримуватися обмежень щодо поводження з інсайдерською інформацією

4.13. Учасник оптового енергетичного ринку виключно під свою відповідальність може відтермінувати оприлюднення інсайдерської інформації з метою уникнення шкоди, яка може бути заподіяна законним інтересам такого учасника, якщо одночасно виконуються такі умови:

1) таке відтермінування не вводить в оману громадськість та учасників ринку;

2) конфіденційність такої інформації належним чином забезпечена;

3) на основі такої інформації не приймаються рішення щодо здійснення торговельних операцій на оптовому енергетичному ринку.

У такому разі учасник оптового енергетичного ринку повинен невідкладно надати НКРЕКП таку інсайдерську інформацію з обґрунтуванням відтермінування її оприлюднення.

4.14. Учасник оптового енергетичного ринку може відтермінувати розкриття інсайдерської інформації щодо захисту критичної енергетичної інфраструктури, а також оцінки необхідності посилення її захисту, якщо вона класифікується як чутлива інформація щодо захисту критичної енергетичної інфраструктури. У такому разі учасник оптового енергетичного ринку має невідкладно надати НКРЕКП таку інформацію разом з обґрунтуванням відтермінування її розкриття.

4.15. Повідомлення НКРЕКП про відтермінування оприлюднення (розкриття) інсайдерської інформації відповідно до пунктів 4.13 та 4.14 цієї глави повинно здійснюватися за формою, наведеною в додатку 2 до цих Вимог.

Повідомлення НКРЕКП про відтермінування оприлюднення (розкриття) інсайдерської інформації здійснюється одним із таких способів:

власноруч (у паперовій формі та/або на цифрових носіях);

поштовим відправленням з описом вкладення;
в електронній формі на електронну адресу: investigation@nerc.gov.ua.

Особи, які професійно організують операції з оптовими енергетичними продуктами, подають повідомлення до НКРЕКП через захищений цифровий канал для обміну даними.

5. Вимоги до осіб, які професійно організують операції з оптовими енергетичними продуктами

5.1. Вимоги до осіб, які професійно організують операції з оптовими енергетичними продуктами (далі – ОПООП), повинні впровадити та підтримувати ефективні механізми, заходи та процедури для виявлення операцій з оптовими енергетичними продуктами, що здійснювалися з порушенням встановлених обмежень щодо використання інсайдерської інформації або такі операції мають ознаки маніпулювання або спроби маніпулювання на оптовому енергетичному ринку (далі – підозріла поведінка), у тому числі системи спостереження, а саме:

1) пропорційно до масштабу, розміру та характеру діяльності ОПООП в межах оптового енергетичного ринку створити систему спостереження за ринковою поведінкою та господарсько - торговельними операціями учасників оптового енергетичного ринку з оптовими енергетичними продуктами, що організовується відповідним ОПООП;

2) безперервно та якісно здійснювати спостереження, а також забезпечити створення ефективної організаційної структури та процедури для виявлення підозрілої поведінки на оптовому енергетичному ринку;

3) використовувати програмне забезпечення та здійснювати заходи, які допомагають виявляти підозрілу поведінку на оптовому енергетичному ринку;

4) впровадити, підтримувати та регулярно оцінювати механізми та процедури, які забезпечують відповідний рівень аналізу в процесі здійснення спостереження, виявлення та ідентифікації операцій та заявок (пропозицій), які вказують на підозрілу поведінку на оптовому енергетичному ринку;

5) гарантувати конфіденційність щодо здійснених заходів та процедур;

6) організувати та забезпечувати на регулярній основі ефективне та всебічне навчання та підвищення кваліфікації персоналу, який бере участь у спостереженні, виявленні та ідентифікації заявок та/або операцій, які вказують на підозрілу поведінку на оптовому енергетичному ринку;

7) забезпечити протягом п'яти років збереження інформації щодо проведеного аналізу, в тому числі в частині заявок (пропозицій), операцій, які вказують на виявлену підозрілу поведінку;

8) щороку проводити внутрішній аудит механізмів, заходів та процедур для виявлення підозрілої поведінки, а також оновлювати їх у разі необхідності.

5.2. Система спостереження на аукціонах, організованих торговельних майданчиках, товарних біржах, електронних торговельних майданчиках, торгових платформах за можливості враховує положення пункту 6.1 глави 6 цих Вимог та повинна мати можливість:

1) аналізувати окремо в розрізі кожної виконаної/невиконаної операції та розміщених, змінених, скасованих або відхилених заявок (пропозицій) на відповідному оптовому енергетичному ринку;

2) створювати сповіщення (набір індикаторів), що визначає та повідомляє про підозрілу поведінку учасників оптового енергетичного ринку та вказує на дії, які вимагають подальшого аналізу.

Системи та процедури повинні включати програмне забезпечення, здатне до відкладеного автоматичного читання, повторного відтворення та аналізу даних, заявок (пропозицій), операцій, і забезпечувати достатню потужність для його роботи в середовищі алгоритмічної торгівлі.

5.3. Особливості виконання ОПООП функцій спостереження за роботою ринку вимагають визначення окремого структурного підрозділу, призначеного для виконання функції спостереження.

Таким структурним підрозділом вважається самостійний структурний підрозділ зі спостереження, який є незалежним від інших структурних підрозділів ОПООП, має доступ до необхідної інформації про господарсько - торговельні операції та має достатні людські ресурси, які володіють професійними знаннями для здійснення відповідного аналізу.

Незалежно від організаційно-управлінської моделі, створеної ОПООП, структурний підрозділ, який відповідає за виконання функції спостереження має постійно взаємодіяти з іншими структурними підрозділами з метою отримання санкціонованого доступу до інформації, необхідної для виконання ним завдань щодо спостереження за оптовим енергетичним ринком.

З метою збереження цілісності інформації, зібраної структурним підрозділом, відповідальним за спостереження за роботою ринку, доступ до такої інформації має бути обмеженим, а інформація та дані розглядатися як конфіденційні.

5.4. ОПООП на вимогу НКРЕКП повинна надавати інформацію, що підтверджує відповідність та пропорційність механізмів, заходів та процедур для виявлення підозрілої поведінки на оптовому енергетичному ринку відносно масштабу, розміру та характеру його діяльності, включаючи інформацію про рівень автоматизації в таких системах у спосіб та у строк, що зазначено у такій вимозі, але не менш як протягом 10 робочих днів з дня отримання такої вимоги.

5.5. Організаційно-управлінська структура ОПООП, повинна бути забезпечена належними людськими ресурсами та мати відповідні процедури, які захищають

незалежність і об'єктивність структурного підрозділу, який відповідає за виконання функції спостереження.

З цією метою ОПООП мають враховувати та підтримувати ефективні заходи, спрямовані на виявлення, управління та розкриття існуючих конфліктів інтересів, а саме:

- затвердити перелік конфліктів інтересів із зазначенням їх опису, ідентифікації, запобігання, управління та розкриття;

- здійснити розподіл обов'язків і функцій зі звітування щодо конфліктів інтересів;

- здійснювати заходи щодо запобігання або контролю обміну інформацією.

В рамках управління конфліктами інтересів відповідальні працівники ОПООП зобов'язані повідомити уповноважену особу ОПООП про конфлікти інтересів, які можуть виникнути з учасниками оптового енергетичного ринку (про наявність пакета акцій, близькі сімейні стосунки тощо).

5.6. У ході проведення аналізу ринкової поведінки учасника оптового енергетичного ринку ОПООП документують інформацію щодо замовлень і операцій, які можуть свідчити про підозрілу поведінку учасника оптового енергетичного ринку, яку було досліджено, і причини подання чи неподання повідомлення (заяви) про можливе зловживання на оптовому енергетичному ринку.

5.7. ОПООП повинні здійснювати заходи щодо спостереження за ринком на постійній основі.

Якщо в ході здійсненого аналізу поведінки учасника ринку є достатні підстави вважати, що така поведінка містить ознаки підозрілої поведінки на оптовому енергетичному ринку, ОПООП зобов'язані невідкладно, але не пізніше 4 (чотирьох) календарних тижнів з дня здійснення підозрілої поведінки, повідомити НКРЕКП про підозрілу поведінку на оптовому енергетичному ринку за формою, що є додатком 1 до Порядку розслідування зловживань на оптовому енергетичному ринку, затвердженого постановою НКРЕКП від 26 вересня 2023 року № 1756 (далі – Порядок розслідування).

У разі якщо в межах строків, визначених абзацом другим цього пункту ОПООП з обґрунтованих підстав не може прийти до висновку щодо наявності у діях учасника(ів) оптового енергетичного ринку підозрілої поведінки, ОПООП зобов'язана продовжити аналіз та повідомити Регулятора про відтермінування такого повідомлення.

Повідомлення Регулятора про відтермінування має містити обґрунтовані причини та пояснення такого відтермінування, що надсилається ОПООП через захищений цифровий канал для обміну даними з НКРЕКП.

5.8. Повідомлення про можливе зловживання на оптовому енергетичному ринку подається ОПООП до НКРЕКП через захищений цифровий канал для обміну даними з НКРЕКП, доступ до якого може бути отримано після надання до НКРЕКП інформації за формою, що є додатком 2 до Порядку розслідування.

5.9. З обґрунтованих підстав ОПООП повідомляють про підозрілу поведінку, яка сталася в минулому, із зазначенням підстав щодо порушення строків такого повідомлення.

5.10. ОПООП повинні гарантувати, що у повідомленні про можливе зловживання на оптовому енергетичному ринку інформація базується на фактах та аналізі з урахуванням усієї доступної їм інформації та повідомляти про будь-яку додаткову інформацію, що стала відомою після повідомлення НКРЕКП.

6. Сигнали, що можуть вказувати на підозрілу поведінку на оптовому енергетичному ринку

6.1. ОПООП під час здійснення спостереження на оптовому енергетичному ринку, зокрема, можуть враховувати перелік індикаторів (сигналів), визначених пунктами 6.3 – 6.5 цієї глави, що можуть вказувати на підозрілу поведінку на оптовому енергетичному ринку.

6.2. Переліки сигналів, наведених у пунктах 6.3 – 6.5 цієї глави, не є вичерпними та враховуються при оцінці поведінки як можливого маніпулювання/спроб маніпулювання на оптовому енергетичному ринку в кожному конкретному випадку.

6.3. Сигнали, які можуть вказувати на маніпулювання/спробу маніпулювання на оптовому енергетичному ринку, які вчинені (вчинені з наміром) шляхом створення оманливих сигналів для попиту та/або для пропозиції, або щодо цін на оптовому енергетичному ринку або формування ціни для оптових енергетичних продуктів на штучному рівні:

1) подані заявки (пропозиції) на купівлю - продаж або виконані операції становлять значну частку в добовому загальному обсязі заявок та/або операцій у конкретній торговій сесії відповідного оптового енергетичного продукту, зокрема, коли ці заявки/операції призводять до значних змін ціни для такого оптового енергетичного продукту;

2) подані заявки (пропозиції) на купівлю - продаж або виконані операції особами, які займають значну частку в купівлі або продажі відповідно до оптового енергетичного продукту, призводять до значних змін ціни для такого оптового енергетичного продукту або пов'язаних оптових енергетичних продуктів;

3) виконані операції не призводять до зміни власника відповідно до оптового енергетичного продукту;

4) подані заявки (пропозиції) на купівлю - продаж або виконані операції включають в короткому періоді позицію розвороту від тренду та становлять значну частку у загальному обсязі операцій в конкретній торговій сесії відповідного

оптового енергетичного продукту та можуть пов'язуватися із значними змінами ціни для оптового енергетичного продукту;

5) подані заявки (пропозиції) на купівлю - продаж або виконані операції відбулися протягом короткого проміжку (періоду) торгової сесії та призводять у надалі до зміни ціни в протилежному напрямку;

6) подані заявки (пропозиції) на купівлю - продаж, які були видалені до моменту їх виконання, змінюють подану найкращу цінову заявку (пропозицію) на купівлю або на продаж оптового енергетичного продукту учасників оптового енергетичного ринку;

7) заявки (пропозиції) на купівлю - продаж або операції, які подані/виконані в той час, коли розраховуються референтні ціни, курсові ціни на відкриття та закриття торгів, що призводить до зміни такої ціни;

8) постійне розміщення заявок (пропозицій) або виконання операцій, які самі по собі не становлять економічного сенсу, запускають маніпулювання шляхом пониження або підвищення ринкової ціни та дозволяють учаснику оптового енергетичного ринку в подальшому отримати прибуток завдяки іншій торговій діяльності, пов'язаній з тим самим або схожим оптовим енергетичним продуктом;

9) розміщені заявки (пропозиції) на купівлю - продаж (включаючи будь-яке їх скасування або модифікацію) переривають або сповільнюють (мають намір перервати або сповільнити) функціонування системи торгів; ускладнюють (або мають намір ускладнити) іншим особам ідентифікацію справжніх заявок (пропозицій) в системі торгів, у тому числі через введення заявок (пропозицій), які призводять до перевантаження або дестабілізації подання заявок (пропозицій); або створюють або мають намір створити неправдивий чи оманливий сигнал для пропозиції, попиту чи ціни для оптового енергетичного продукту, зокрема шляхом введення заявок (пропозицій) для запуску або погіршення певної тенденції.

6.4. Сигнали, які вказують на маніпулювання/спробу маніпулювання на оптовому енергетичному ринку, які вчинені (вчинені з наміром) шляхом використання фіктивного засобу або будь-якої іншої форми введення в оману чи зловживання довірою:

1) подання заявок (пропозицій) або виконання операцій особами відбулося до чи після розкриття або поширення недостовірної інформації через медіа тими самими особами чи пов'язаними з ними іншими особами;

2) подання заявок (пропозицій) або виконання операцій особами відбулося до чи після того, як ті ж самі особи чи пов'язані з ними інші особи поширили дослідження або рекомендації, які є помилковими, або упередженими (тенденційними), або доведено, що вони є проплаченими (простимульованими в інший спосіб).

6.5. Сигнали, які можуть вказувати на порушення учасниками оптового енергетичного ринку обмежень щодо поводження з інсайдерською інформацією:

1) значні та/або раптові зміни в обсягах торгівлі учасника (-ів) оптового енергетичного ринку (зміна в обсягах торгівлі відповідно до оптового енергетичного продукту) перед оприлюдненням або відразу після оприлюднення інсайдерської інформації у випадку, коли:

заявки (пропозиції) на купівлю - продаж, операції учасника або учасників оптового енергетичного ринку, що діють спільно, зосереджені в короткий час торгової сесії перед оприлюдненням або відразу після оприлюднення інсайдерської інформації;

перед оприлюдненням інсайдерської інформації про позапланову недоступність об'єктів, що належать чи підконтрольні учаснику оптового енергетичного ринку, або його материнській компанії чи пов'язаному з ним суб'єкту господарювання, або про об'єкти, за операційну діяльність яких повністю чи частково відповідає такий учасник оптового енергетичного ринку чи суб'єкт господарювання, спостерігається значний обсяг операцій та/або розміщення заявок (пропозицій) на торгівлю з боку такого учасника оптового енергетичного ринку, що можуть впливати на зміну ціни на оптові енергетичні продукти;

2) значні та/або раптові зміни цін на оптові енергетичні продукти перед оприлюдненням або одразу після оприлюднення інсайдерської інформації у випадку, коли:

швидкість або масштаб змін цін не можна пояснити наявною інформацією, доступною учаснику ринку, і засадами функціонування оптового енергетичного ринку;

3) зміни ринкової поведінки учасника (-ів) оптового енергетичного ринку перед оприлюдненням або одразу після оприлюднення інсайдерської інформації у випадках коли такий учасник:

пропонує нетиповий торговий профіль (наприклад, значно збільшений ринковий вплив на заявки (пропозиції) на купівлю - продаж або операції з одного боку книги заявок) з оптовими енергетичними продуктами;

скасовує/змінює заявки (пропозиції) на купівлю - продаж та/або операції в короткий проміжок часу, які становлять значну частку його добового обсягу. Цей показник набуває ще більшої значущості, якщо скасовані/змінені заявки (пропозиції) на купівлю-продаж пов'язані зі значними змінами ціни оптового енергетичного продукту;

змінює напрями заявки (пропозиції), операції з купівлі на продаж/з продажу на купівлю в короткий проміжок часу. Цей показник набуває ще більшої значущості, якщо зміна таких заявок (пропозицій) становлять значну частку обсягу заявок або операцій учасника оптового енергетичного ринку;

4) надприбуток або зміна прибутку учасника оптового енергетичного ринку внаслідок зміни його позицій з певними оптовими енергетичними продуктами перед оприлюдненням або одразу після оприлюднення інсайдерської інформації;

5) невиконання учасником оптового енергетичного ринку інших зобов'язань, передбачених законодавством щодо інсайдерської інформації, може бути індикатором торгівлі на основі інсайдерської інформації у випадках коли такий учасник:

повторно (систематично) порушує зобов'язання щодо ефективного та своєчасного оприлюднення (розкриття) інсайдерської інформації про господарську діяльність чи об'єкти, що належать чи підконтрольні такому учаснику, його материнській компанії чи пов'язаному з ним суб'єкту господарювання, або про об'єкти, за операційну діяльність яких повністю, чи частково відповідає такий учасник чи суб'єкт господарювання;

здійснює операції та подає заявки (пропозиції) на купівлю - продаж з порушенням вимог частини шостої статті 11¹ Закону України «Про ринок електричної енергії» та частини шостої статті 57¹ Закону України «Про ринок природного газу» (наприклад, не належить до категорії учасників оптового енергетичного ринку, на яких поширюються зазначені положення; не використовує власні обсяги, для покриття фізичних втрат; подає заявки (пропозиції) на купівлю або виконує операції, що перевищують обсяги, необхідні для покриття фізичних втрат).

7. Співпраця з Радою регуляторних органів

7.1. НКРЕКП співпрацює з Радою регуляторних органів з метою виконання функцій та завдань, визначених законодавством Енергетичного Співтовариства щодо доброчесності та прозорості оптових енергетичних ринків.

7.2. У разі появи обґрунтованих підстав вважати, що у Договірних Сторонах Енергетичного Співтовариства були здійснені операції з порушенням встановлених обмежень щодо поводження з інсайдерською інформацією або такі операції мають ознаки маніпулювання, НКРЕКП повідомляє про це Раду регуляторних органів та Секретаріат Енергетичного Співтовариства згідно з формою, що є додатком 4 до Порядку розслідування. Вимоги щодо забезпечення конфіденційності використання такої інформації визначаються угодою про нерозголошення, дія якої поширюється на учасників (підписантів) цієї угоди.

7.3. У випадку отримання запиту на інформацію стосовно можливого зловживання на оптовому енергетичному ринку від робочої групи Ради регуляторних органів з питань Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) від 25 жовтня 2011 року № 1227/2011 про доброчесність та прозорість на оптовому енергетичному ринку (далі – Регламент № 1227), у тому числі від слідчої групи, створеної відповідно до Процедурного акту № 01/2020 Ради регуляторних органів, НКРЕКП протягом 14 днів надсилає запитувану інформацію або відмовляє у наданні інформації.

НКРЕКП може відмовити у наданні інформації у таких випадках:
надання запитуваної інформації може негативно вплинути на суверенітет або безпеку України;
розслідування/провадження вже розпочато щодо тих самих дій та щодо тих самих осіб;
вже було прийнято рішення щодо тих самих осіб за ті ж самі дії.

7.4. У разі отримання від робочої групи Ради регуляторних органів з питань Регламенту № 1227 повідомлення про можливе зловживання на оптовому енергетичному ринку із запитом на проведення розслідування, НКРЕКП опрацьовує його відповідно до Порядку розслідування та за результатами такого опрацювання протягом 14 днів надсилає відповідь із результатом такого опрацювання.

7.5. Повідомлення НКРЕКП до Ради регуляторних органів, передбачені пунктами 7.2 – 7.4 цієї глави, надсилаються електронною поштою до структурного підрозділу при Секретаріаті Енергетичного Співтовариства.

Директор Департаменту
ліцензійного контролю

Ярослав ЗЕЛЕНЮК

Повідомлення про звільнення від опублікування інсайдерської інформації*

А. Загальна інформація

№ з/п	Назва	Інформація, яку необхідно надати
1	Найменування та адреса учасника оптового енергетичного ринку	
2	ECRB код	
3	Представник учасника оптового енергетичного ринку, що надає це повідомлення (ПІБ, телефон та електронна пошта)	
4	Тип учасника ринку (виробник електроенергії або природного газу, оператор системи передачі або оператор газотранспортної системи, інший учасник ринку)	
5	Дата подання повідомлення	
6	Інша інформація (за необхідності)	

В. Інформація про відповідну інсайдерську інформацію

№ з/п	Назва	Інформація, яку необхідно надати
1	Найменування установки	
2	Встановлена потужність установки	
3	Недоступна потужність	
4	Дати, включаючи години недоступності (від-до)	
5	Інші деталі	

С. Зазначення відповідної інформації

Зазначаються деталі угоди, укладеної для покриття фізичних втрат, спричинених внаслідок збоїв у системах/одинацях виробництва електричної енергії або системах/установках видобутку (виробництва) природного газу. Деталі повинні включати, принаймні: контрактну потужність, ціну за одиницю, що торгується, тривалість угоди (дата / години постачання), контрагентів, дату та час укладення угоди.

**НКРЕКП може вимагати додаткову інформацію.*

Повідомлення про відтермінування оприлюднення інсайдерської інформації*

А. Загальна інформація

№ з/п	Назва	Інформація, яку необхідно надати
1	Найменування та адреса учасника оптового енергетичного ринку	
2	ЕСРВ код	
3	Представник учасника оптового енергетичного ринку, що надає це повідомлення (ПІБ, телефон та електронна пошта)	
4	Тип учасника ринку (виробник електроенергії або природного газу, оператор системи передачі або оператор газотранспортної системи, інший учасник ринку)	
5	Дата подання повідомлення	
6	Інша інформація (за необхідності)	

В. Інформація про відповідну інсайдерську інформації

№ з/п	Назва	Інформація, яку необхідно надати
1	Найменування установки	
2	Встановлена потужність установки	
3	Недоступна потужність	
4	Дати, включаючи години недоступності (від–до)	
5	Очікуваний час оприлюднення	
6	Адреса/посилання, де буде оприлюднено інформацію	
7	Інші деталі	

С. Обґрунтування відтермінування

*НКРЕКП може вимагати додаткову інформацію.

« » березня 2024 року

ОБҐРУНТУВАННЯ

щодо прийняття постанови НКРЕКП «Про затвердження Вимог щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку»

02 липня 2023 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках» від 10 червня 2023 року № 3141-ІХ (далі – Закон № 3141-ІХ), яким транспоновано в українське законодавство положення Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 1227/2011 від 25 жовтня 2011 року щодо доброчесності та прозорості оптового енергетичного ринку.

Законом № 3141-ІХ, зокрема, внесено зміни до законів України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» (далі – Закон про НКРЕКП), «Про ринок електричної енергії», «Про ринок природного газу» щодо заборони зловживань на оптовому енергетичному ринку.

Відповідно до пункту 9¹ частини першої статті 17 Закону про НКРЕКП, пункту 10¹ частини третьої статті 6 Закону України «Про ринок електричної енергії» та пункту 21¹ частини третьої статті 4 Закону України «Про ринок природного газу» до повноважень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП), зокрема, належить визначення вимог щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку відповідно до вимог нормативно-правових актів Енергетичного Співтовариства та рекомендацій Агентства з питань співробітництва енергетичних регуляторів.

Крім того згідно з положеннями частини четвертої статті 11¹ Закону України «Про ринок електричної енергії» та частини четвертої статті 57¹ Закону України «Про ринок природного газу» до повноважень НКРЕКП належить визначення вимог до оприлюднення (розкриття) інсайдерської інформації. Також, згідно з пунктом 15² частини першої статті 17 Закону про НКРЕКП, частиною четвертою статті 11² Закону України «Про ринок електричної енергії» та частиною четвертою статті 57² Закону України «Про ринок природного газу» НКРЕКП належить затвердити невичерпний перелік практик, які можуть бути маніпулюванням чи спробою маніпулювання на оптовому енергетичному ринку.

На виконання вищезазначених вимог Департаментом ліцензійного контролю підготовлено проєкт рішення НКРЕКП, що має ознаки регуляторного акта, – постанову НКРЕКП «Про затвердження Вимог щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку» (далі – проєкт Постанови), який був схвалений на засіданні НКРЕКП, яке відбулося 05 грудня 2023 року у формі відкритого слухання.

Зазначений проєкт Постанови визначає

- перелік практик, які можуть бути маніпулюванням чи спробою маніпулювання на оптовому енергетичному ринку;

НКРЕКП
№661-14.2.2/24 від 21.03.2024
КЕП: Зеленюк Я. М.
3FAA9288358EC00304000000E5901E00C621B600

- обмеження щодо поводження з інсайдерською інформацією на оптовому енергетичному ринку;
- вимоги до оприлюднення (розкриття) інсайдерської інформації;
- вимоги до осіб, які професійно організують операції з оптовими енергетичними продуктами;
- сигнали, що можуть вказувати на ознаки зловживання на оптовому енергетичному ринку;
- положення щодо співпраці НКРЕКП з Радою регуляторних органів Енергетичного Співтовариства.

З метою гармонізації національного законодавства з європейським енергетичним законодавством під час підготовки проекту Вимог, з урахуванням особливостей функціонування оптового енергетичного ринку України, було враховано вимоги Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 1227/2011 від 25 жовтня 2011 року щодо доброчесності та прозорості оптового енергетичного ринку (далі – REMIT) та Процедурного акту ECRV № 2020/01, а також використано положення Керівництва ACER про застосування REMIT (6-те видання), Приміток до Керівництва ACER щодо застосування статті 5 REMIT про заборону маніпулювання.

Разом з цим, проект постанови розроблений з урахуванням Указу Президента України від 24.02.2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» та рішення РНБОУ від 17.10.2023 «Про організацію захисту та забезпечення безпеки функціонування об'єктів критичної інфраструктури та енергетики України в умовах ведення воєнних дій», введеного в дію Указом Президента України від 17.10.2023 № 695/2023, в частині недопущення поширення інформації, розголошення якої може призвести до обізнаності противника про об'єкти критичної інфраструктури, у тому числі про критичну технологічну інформацію.

Проект Постанови згідно з вимогами статті 15 Закону про НКРЕКП, з метою одержання зауважень та пропозицій від інших органів державної влади, фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань та інших заінтересованих осіб, був оприлюднений на офіційному вебсайті НКРЕКП за посиланням: <https://www.nerc.gov.ua/news/oprilyudnyuyetsya-proyekt-postanovi-zatverdzhennya-vimog-shchodo-zabezpechennya-dobrochesnosti-ta-prozorosti-na-optovomu-energetichnomu-rinku>.

Відповідно до вимог Закону про НКРЕКП та Порядку проведення відкритого обговорення проектів рішень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, затвердженого постановою НКРЕКП від 30.06.2017 № 866, у період з 10 по 17 січня та з 26 по 29 лютого 2024 року було проведено відкрите обговорення отриманих зауважень та пропозицій до проекту Постанови.

В ході проведення відкритих обговорень проекту Постанови, у тому числі за участю представників генерації, операторів систем розподілу та оператора системи передачі, висловлено застереження щодо оприлюднення інсайдерської інформації, яка в період дії воєнного стану може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом, у тому числі щодо об'єктів критичної інфраструктури, що поряд із запровадженою Законом № 3141-IX заборонаю вчиняти правочини з

оптовими енергетичними продуктами з використанням інсайдерської інформації може поставити під загрозу належне функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу.

Враховуючи зазначене, та з метою дотримання вимог законодавства щодо оприлюднення (розкриття) інсайдерської інформації у період дії воєнного стану, НКРЕКП було направлено листи до Міністерства енергетики України від 30.01.2024 № 1098/14.2.2/7-24 та Ради національної безпеки і оборони України від 14.02.2024 № 1694/14.2.2/7-24 щодо надання роз'яснень/рекомендацій щодо можливості оприлюднення (розкриття) у період дії воєнного стану в Україні інсайдерської інформації відповідно до вимог законодавства.

Міністерство енергетики України та Рада національної безпеки і оборони України листами від 26.02.2024 № 701/14-05/2-24 та від 07.03.2024 № 1.2/4.3-100-ДСК висловили позицію щодо необхідності обмеження на період дії воєнного стану доступу до інсайдерської інформації на платформах інсайдерської інформації. Міністерство енергетики України також повідомило, що за інформацією Служби безпеки України розголошення інсайдерської інформації може становити загрозу для безпеки держави.

Протокол за результатами відкритих обговорень разом із таблицею узгоджених позицій було оприлюднено 19.03.2024 на офіційному вебсайті НКРЕКП за посиланням: <https://www.nerc.gov.ua/news/oprilyudnyuyutsya-rezultati-vidkritogo-obgovorennya-proyektu-postanovi-shchodo-zatverdzhennya-vimog-shchodo-zabezpechennya-dobrochesnosti-ta-prozorosti-na-optovomu-energetichnomu-rinku>.

Відповідно до абзацу одинадцятого частини другої статті 2 Закону України «Про ринок електричної енергії» НКРЕКП листом від 06.03.2024 № 2452/14.2.2/7-24 направлено проєкт Постанови на погодження до Антимонопольного комітету України.

Листом від 15.03.2024 № 128-06/01-2565е Антимонопольний комітет України повідомив про продовження строку розгляду проєкту Постанови на 10 днів, у зв'язку з потребою опрацювання значного обсягу інформації та для проведення додаткової експертизи наслідків прийняття проєкту Постанови.

Таким чином, рішення щодо погодження проєкту Постанови Антимонопольним комітетом України має бути надано до 25.03.2024 (включно), про що буде зазначено в уточненні до цього обґрунтування.

З огляду на зазначене, пропонуємо прийняти постанову НКРЕКП «Про затвердження Вимог щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку».

**Директор Департаменту
ліцензійного контролю**

Ярослав ЗЕЛЕНЮК

**НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ
ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ
(НКРЕКП)**

ПОСТАНОВА

№ _____

Київ

Про затвердження Вимог щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку

Відповідно до частини другої статті 1 Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, законів України «Про ринок електричної енергії», «Про ринок природного газу» та «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» (зі змінами), рішення Ради національної безпеки і оборони України від 17 жовтня 2023 року «Про організацію захисту та забезпечення безпеки функціонування об'єктів критичної інфраструктури та енергетики України в умовах ведення воєнних дій», Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг,

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Затвердити Вимоги щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку (далі – Вимоги), що додаються.

2. Установити, що на період дії воєнного стану на території України:

1) оприлюднення інсайдерської інформації на вебсайтах учасників оптового енергетичного ринку здійснюється з урахуванням вимог постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 26 березня 2022 року № 349 «Щодо захисту інформації, яка в умовах воєнного стану може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом, у тому числі щодо об'єктів критичної інфраструктури»;

2) не застосовуються положення абзацу першого пункту 3.1 глави 3 Порядку функціонування платформ інсайдерської інформації, затвердженого постановою

Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 16 січня 2024 року № 137;

3) адміністраторам платформ інсайдерської інформації:

закрити загальний доступ до інформації, поданої учасниками оптового енергетичного ринку на платформах інсайдерської інформації;

забезпечити безперервний доступ НКРЕКП до даних, розкритих учасниками оптового енергетичного ринку на платформах інсайдерської інформації;

4) зобов'язання щодо оприлюднення інсайдерської інформації вважається виконаними учасниками оптового енергетичного ринку з моменту розміщення (розкриття) такої інформації на платформах інсайдерської інформації.

3. Протягом 30 днів після припинення чи скасування в Україні воєнного стану адміністраторам платформ інсайдерської інформації забезпечити доступ до розкритої на платформах інсайдерської інформації.

4. Ця постанова набирає чинності з дня, наступного за днем її оприлюднення на офіційному вебсайті Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, крім глави 4 Вимог, яка набирає чинності з 02 липня 2024 року.

Голова НКРЕКП

Валерій ТАРАСІЮК

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг

№ _____

Вимоги щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку**1. Загальні положення**

1.1. Ці Вимоги розроблено з метою сприяння прозорості оптового енергетичного ринку, розвитку добросовісної конкуренції на ньому.

Ці Вимоги поширюються на учасників оптового енергетичного ринку та фізичних або юридичних осіб, осіб які професійно організують операції з оптовими енергетичними продуктами.

1.2. Ці Вимоги визначають:

1) невичерпний перелік практик, які можуть бути маніпулюванням чи спробою маніпулювання на оптовому енергетичному ринку;

2) обмеження щодо поводження з інсайдерською інформацією на оптовому енергетичному ринку;

3) вимоги до оприлюднення (розкриття) інсайдерської інформації;

4) вимоги до осіб, які професійно організують операції з оптовими енергетичними продуктами;

5) сигнали, що можуть вказувати на підозрілу поведінку на оптовому енергетичному ринку;

6) принципи співпраці Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг з Радою регуляторних органів Енергетичного Співтовариства (далі – Рада регуляторних органів).

1.3. У цих Вимогах терміни вживаються в таких значеннях:

алгоритмічна торгівля – це торгівля, оптовими енергетичними продуктами, де комп'ютерний алгоритм автоматично визначає окремі параметри заявок (пропозицій) для торгівлі, такі як ініціювання заявки (пропозиції), дата та час, ціна або обсяг заявки (пропозиції), або дії які необхідно вчинити із заявкою (пропозицією) після її подання, з обмеженим втручанням людини або без такого втручання взагалі, за винятком будь-якої системи, що використовується лише для маршрутизації заявок (пропозицій) до одного чи кількох організованих ринків або для обробки заявок

(пропозицій), які не включають визначення будь-яких торгових параметрів або підтвердження заявок (пропозицій) чи після торговельної обробки виконаних угод;

книга заявок – вся інформація щодо купівлі - продажу оптових енергетичних продуктів, торгівля якими здійснюється на організованих ринках, включаючи інформацію про виконані та невиконані заявки (пропозиції), а також заявки (пропозиції), згенеровані системою, та події життєвого циклу заявки (пропозиції);

торговельна стратегія – це набір об'єктивних правил, принципів, які притаманні конкретному учаснику оптового енергетичного ринку, а також комплексний план його дій для отримання прибутку, які визначають умови, що повинні бути виконані при здійсненні операцій з оптовими енергетичними продуктами;

торговельний план – це план учасника оптового енергетичного ринку, який включає систематичний метод оцінки попиту, пропозиції або ціни на оптові енергетичні продукти, визначення рівня ризику, який існує або може існувати та/або формулювання короткострокових/довгострокових інвестиційних цілей, які можуть впливати на щоденну торговельну діяльність цього учасника оптового енергетичного ринку;

несправжні заявки (пропозиції) – заявки (пропозиції), які відповідають одній з наступних ознак, зокрема заявки (пропозиції), подані за цінами, які економічно необґрунтовані; заявки (пропозиції) є помилковими та не відображають реального інтересу купівлі чи продажу за ціною в таких заявках (пропозиціях); заявки (пропозиції), які розміщуються/укладаються за відсутності обґрунтованого інтересу до купівлі чи продажу електричної енергії, а переслідують інші інтереси (наприклад, вплив на поведінку інших; вплив на розрахунки цін; вплив на ціну інших товарів; обхід правил ринку; отримання переваг в інших договорах; ухилення від сплати податків; податкове шахрайство; розподіл прибутків/збитків; обхід правил бухгалтерського обліку; переміщення грошей між учасниками ринку); заявки (пропозиції) розміщені без наміру їх виконання; заявки (пропозиції) на купівлю з обсягом, який перевищує/нижчий за потреби купівлі/інтересу, або заявки (пропозиції) на продаж із обсягом, який перевищує/нижчий за потреби у продажу/інтересів учасника ринку в контексті свого торгового портфеля, забезпеченого активами.

Інші терміни вживаються в цих Вимогах у значеннях, наведених у законах України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», «Про ринок природного газу», «Про ринок електричної енергії» та інших нормативно-правових актах.

2. Практики, які можуть бути маніпулюванням чи спробою маніпулювання на оптовому енергетичному ринку

2.1. Регулятор розрізняє чотири типи маніпулятивної поведінки щодо маніпулювання на ринку електричної енергії та на ринку природного газу (далі – маніпулювання на оптовому енергетичному ринку) та спроби маніпулювання на ринку електричної енергії та на ринку природного газу (далі – спроба маніпулювання на оптовому енергетичному ринку):

- 1) створення оманливих сигналів для попиту та/або для пропозиції, або щодо цін на оптовому енергетичному ринку/для оптових енергетичних продуктів;
- 2) формування ціни для оптових енергетичних продуктів на штучному рівні;
- 3) використання фіктивного засобу або будь-якої іншої форми введення в оману чи зловживання довірою;
- 4) розкриття або поширення недостовірної інформації через медіа, у тому числі електронні, або в будь-який інший спосіб.

Поведінка, визначена підпунктами 1 – 3 цього пункту, стосується вчинення правочинів, надання розпоряджень та/або доручень іншим учасникам ринку електричної енергії та/або суб'єктам ринку природного газу на вчинення правочинів (вчинення будь-яких інших дій для спроби маніпулювання), пов'язаних з оптовими енергетичними продуктами.

2.2. Основним елементом маніпулювання на оптовому енергетичному ринку є вплив певних типів поведінки на попит, пропозицію або ціни для оптових енергетичних продуктів.

Поведінка незалежно від наявності наміру, яка підпадає під дію підпунктів 1 – 4 пункту 2.1 цієї глави, може визначатися, як маніпулювання на оптовому енергетичному ринку.

Поведінка, визначена підпунктом 2 пункту 2.1 цієї глави, вчинена особою, або особами, які діють спільно, що призвела до формування ціни для оптових енергетичних продуктів на штучному рівні, шляхом надання підозрілих заявок (пропозицій) на організованому ринку та/або доручень щодо вчинення правочинів чи вчинення правочинів, які призвели до спотворення ринкових механізмів, внаслідок чого ціни на оптові енергетичні продукти не є результатом чесної та конкурентної взаємодії між попитом та пропозицією на конкретному оптовому енергетичному ринку і не відповідають засадам функціонування оптового енергетичного ринку, вважається маніпулюванням на оптовому енергетичному ринку.

2.3. Основним елементом спроби маніпулювання на оптовому енергетичному ринку є наявність наміру вчинення маніпулювання на оптовому енергетичному ринку, з яким здійснювалися відповідні дії, навіть якщо спроба була невдалою.

2.4. Достатньою умовою для встановлення спроби маніпулювання на оптовому енергетичному ринку є наявність доказів, що такі дії, вчинені з наміром маніпулювання на оптовому енергетичному ринку.

2.5. До невичерпного переліку практик, які можуть бути маніпулюванням або спробою маніпулювання на оптовому енергетичному ринку, які вчинені (вчинені з наміром) шляхом створення оманливих сигналів для попиту та/або для пропозиції, або щодо цін на оптовому енергетичному ринку або формування ціни відповідно до оптових енергетичних продуктів на штучному рівні, належать зокрема:

1) укладання фіктивних угод (wash trades) – домовленості щодо купівлі - продажу відповідно до оптового енергетичного продукту, за яких не відбувається зміни кінцевих інтересів чи ринкових ризиків для сторін договору, або вигоди чи ринкові ризики передаються між сторонами, які спільно діють за попередньою змовою. Під кінцевим інтересом мається на увазі вигоди (доходи)/втрати (збитки), отримані та/або передані учасником оптового енергетичного ринку внаслідок вчинення правочинів, надання розпоряджень та/або доручень щодо оптових енергетичних продуктів. Під ринковим ризиком мається на увазі імовірність виникнення втрат (збитків) або недоотримання запланованої вигоди (доходів) унаслідок несприятливих змін, обставин та/або умов, пов'язаних з оптовим енергетичним продуктом;

2) узгоджена торгівля (pre-arranged trading) – домовленість про продаж або купівлю відповідно до оптового енергетичного продукту, за якими передача кінцевого інтересу або ринкового ризику відбувається лише між сторонами, які діють узгоджено або за змовою. Кінцевий інтерес та ринковий ризик розуміються у значеннях, наведених у підпункті 1 цього пункту.

Зазначений вид практики не застосовується до оптових енергетичних продуктів укладених поза організованими ринками/організованими сегментами ринку;

3) фішинг (phishing) – подання заявок або серій заявок (пропозицій) на купівлю - продаж з метою розкриття заявок (пропозицій) інших учасників ринку та за результатом їх подання скористатися отриманою інформацією;

4) лейринг (layering) – багаторазове подання несправжніх заявок (пропозицій) на купівлю - продаж за різними цінами на одній стороні книги заявок з метою акцептування однієї або декількох заявок (пропозицій) на іншій стороні книги заявок;

5) спуфінг (spoofing) – подання великих несправжніх заявок (пропозицій) або декількох несправжніх заявок (пропозицій) на купівлю - продаж за однаковою ціною на одній стороні книги заявок з метою акцептування однієї або декількох заявок (пропозицій) на іншій стороні книги заявок;

6) формування граничних цін (creating a floor or a ceiling in the price pattern) – угоди або подання заявок (пропозицій) на купівлю - продаж, які виконані в такий спосіб, щоб спотворити ціну відповідно до оптового енергетичного продукту шляхом зниження або підвищення ціни від певного рівня з метою уникнення негативних наслідків, які виникли б у результаті ринкової зміни ціни;

7) фарбування стрічки (painting the tape) – подання та/або виконання заявок (пропозицій) чи серій заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до оптового енергетичного продукту, які демонструються публічно на екрані торгових

операцій в режимі реального часу з метою створення враження торгової активності або зміни цін для оптових енергетичних продуктів;

8) створення імпульсу (momentum ignition) – подання та/або виконання заявок (пропозицій) на купівлю - продаж чи серії заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до оптового енергетичного продукту, які можуть започаткувати або посилити тенденцію з метою підштовхнути інших учасників ринку до прискорення або розширення тенденції (тренду) з метою створення можливості закрити або відкрити позицію за вигідною ціною;

9) наповнення котируваннями (quote stuffing) – подання великої кількості заявок (пропозицій) на купівлю - продаж та/або скасування та/або оновлення заявок (пропозицій) на купівлю - продаж з метою створення невизначеності для інших учасників оптового енергетичного ринку для сповільнення їх активності та/або маскуванню власної стратегії;

10) просування пропозиції (advancing the bid) – подання заявок (пропозицій) на купівлю-продаж, які збільшують попит (зменшують пропозицію) на оптовий енергетичний продукт з метою підвищення (зниження) його ціни;

11) задимлення (smoking) – подання заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до оптового енергетичного продукту з метою заохочення інших учасників оптового енергетичного ринку, які використовують традиційні методи торгівлі («повільні трейдери»), з подальшим швидким переглядом (коригуванням) заявок на менш вигідних умовах з розрахунком на отримання прибутку від поданих заявок (пропозицій) «повільного трейдера»;

12) помилкові заявки (erroneous orders) – ненавмисне подання заявок (пропозицій) або виконання заявок (пропозицій), які надають ринку оманливі сигнали щодо пропозиції, попиту або ціни відповідно до оптового енергетичного продукту;

13) розміщення заявок без наміру їх виконання (placing orders with no intention of executing them) – подання заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до оптового енергетичного продукту без наміру їх виконання (заявки (пропозиції) можуть відкликатися до моменту їх виконання або навіть бути виконаними), що може створювати оманливі сигнали щодо пропозиції, попиту або ціни відповідно до оптового енергетичного продукту, або формувати ціну на штучному рівні;

14) маркування референтного періоду (marking the reference period) – подання або виконання заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до оптового енергетичного продукту в певний час торгової сесії (наприклад, закриття сесії, відкриття сесії або проведення розрахунків) з метою збільшення, зменшення або утримання референтної ціни (наприклад, ціни закриття, ціни відкриття або ціни розрахунків) на певному рівні;

15) спотворення витрат, пов'язаних з товарним контрактом (*distort costs associated with a commodity contract*) – досягнення домовленостей з метою спотворення витрат, пов'язаних з оптовим енергетичним продуктом, таких як зберігання або транспортування/передача/отримання доступу до пропускної спроможності/розподілу потужності з ефектом фіксації розрахункової ціни фінансового інструменту або відповідного оптового енергетичного продукту на штучному рівні;

16) зловживаюче витіснення (*abusive squeeze*), також відоме як «загнання у кут на ринку» (*market cornering*) – залучення однієї або кількох фізичних/юридичних осіб, які мають значний вплив на попит, пропозицію або електро/газопостачання відповідно до оптового енергетичного продукту та/або базовий продукт деривативного контракту, з метою використання такого впливу у спосіб, який спотворює або може спотворити ціну, за якою інші учасники повинні постачати, споживати або утриматися від постачання/споживання відповідно до оптового енергетичного продукту, щоб виконати свої зобов'язання;

17) міжпродуктове маніпулювання (*cross-product manipulation*) – здійснення торгівлі або подання заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до одного оптового енергетичного продукту (включаючи демонстрацію ознак інтересу) з метою неналежного впливу на ціну іншого (як правило, пов'язаного) оптового енергетичного продукту;

18) маніпулювання між торговельними майданчиками (*cross-venue manipulation*) – здійснення купівлі - продажу або подання заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до оптового енергетичного продукту через одну особу, яка професійно організовує операції з оптовими енергетичними продуктами з метою неналежного впливу на ціну того самого оптового енергетичного продукту через іншу особу, яка професійно організовує операції з оптовими енергетичними продуктами;

19) накопичення пропускної спроможності/розподілу потужності (*transmission capacity hoarding*) – придбання пропускної спроможності/розподілу потужності міждержавних перетинів/з'єднань (в повному обсязі, або частково) без її подальшого використання або ефективного використання;

20) утримання потужності (*capacity withholding*) – практика, при якій учасник оптового енергетичного ринку без обґрунтування не запропонував до продажу або економічно утримував наявні у такого учасника потужності (виробничі потужності, потужності транспортування/передачі/зберігання/споживання енергії або пропускної спроможності міждержавних перетинів), що призводить до формування ціни на штучному рівні.

2.6. До невичерпного переліку практик, які можуть бути маніпулюванням або спробою маніпулювання на оптовому енергетичному ринку, які вчинені (вчинені з

наміром) шляхом використання (спроби використання) фіктивного засобу або будь-якої іншої форми введення в оману чи зловживання довірою, належать зокрема:

1) розкритикувати та продати (trash and cash) – зайняття короткої позиції щодо оптового енергетичного продукту з наступним здійсненням продажу та/або поширення негативної оманливої інформації, яка прямо чи опосередковано впливає на оптовий енергетичний продукт з метою зниження його ціни шляхом заохочення інших продавців. Коли ціна «впаде» (різко знизиться), позиція повністю або частково закривається. Зайняттям короткої позиції в розумінні цих Вимог є подання учасником оптового енергетичного ринку заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до оптового енергетичного продукту з метою отримання прибутку від падіння ціни на нього;

2) накачати і скинути (pump and dump) – зайняття довгої позиції відповідно до оптового енергетичного продукту з наступним здійсненням купівлі та/або поширенням позитивної оманливої інформації, яка прямо чи опосередковано впливає на оптовий енергетичний продукт з метою підвищення ціни для нього шляхом заохочення інших покупців. Коли ціна «зросте», позиція повністю або частково закривається. Зайняттям довгої позиції в розумінні цих Вимог є подання учасником оптового енергетичного ринку заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до оптового енергетичного продукту з метою отримання прибутку від зростання ціни для нього;

3) відкриття позиції відповідно до оптового енергетичного продукту та її закриття (частково або повністю) відразу після публічного розголошення існування такої позиції;

4) формування оманливого сприйняття шляхом вчинення певних дій (creating a misperception through specific actions) – вчинення дій (або бездіяльність), коли на ринку є очікування вчинення дій, (наприклад, для перетоку, переміщення, транспортування, передачі, закачування або відбору електроенергії чи природного газу) що можуть створити оманливе уявлення про пропозицію, попит, ціну або вартість відповідно до оптового енергетичного продукту;

5) оманливі дослідження або рекомендації (misleading research or recommendations) – подання та/або виконання заявок (пропозицій) на купівлю - продаж відповідно до оптового енергетичного продукту до або одразу ж після того, як учасник оптового енергетичного ринку чи особи, пов'язані з цим учасником, створюють або поширюють протилежне за змістом дослідження чи рекомендацію для купівлі - продажу відповідно до оптового енергетичного продукту, які стали загальнодоступними;

6) інші більш загальні форми поширення неправдивої або оманливої інформації, з метою отримання вигоди (other more general forms of dissemination of false or misleading information with an underlying trading interest) – поширення неправдивої або оманливої інформації через засоби масової інформації, включаючи

Інтернет, або в будь-який інший спосіб, що призводить або може призвести до зміни ціни відповідно до оптового енергетичного продукту в напрямку, сприятливому для зайнятої позиції або операції, запланованої особою або особами, зацікавленими в поширенні такої інформації.

2.7. До невичерпного переліку практик, які можуть бути маніпулюванням або спробою маніпулювання на оптовому енергетичному ринку, які вчинені (вчинені з наміром) шляхом поширення недостовірної інформації через медіа, у тому числі електронні, або в будь-який інший спосіб, яке дає/створює або може створити неправдиві або оманливі сигнали для попиту та/або пропозиції, або щодо цін відповідно до оптових енергетичних продуктів, належать, зокрема:

1) поширення неправдивої або оманливої інформації (dissemination of false or misleading information) – розміщення інформації або випуск пресрелізу в засобах масової інформації, включаючи Інтернет, або в будь-який інший спосіб, що містить неправдивий або оманливий зміст щодо пропозиції, попиту або ціни відповідно до оптового енергетичного продукту;

2) інші, більш загальні форми поширення неправдивої або оманливої інформації (other more general forms of dissemination of false or misleading information) – охоплює поведінку, спрямовану на створення неправдивого та оманливого враження будь-якими засобами про пропозицію, попит або ціни відповідно до оптового енергетичного продукту.

2.8. Практики, зазначені в пунктах 2.5 – 2.7 цієї глави, можуть становити маніпулювання або спробу маніпулювання на оптовому енергетичному ринку та підпадати під один або декілька типів маніпулювання або спроби маніпулювання на оптовому енергетичному ринку.

2.9. Перелік практик, які можуть бути маніпулюванням чи спробою маніпулювання на оптовому енергетичному ринку, наведений у цих вимогах, не є вичерпним та може бути доповнений у визначеному законом порядку.

3. Обмеження щодо поводження з інсайдерською інформацією на оптовому енергетичному ринку

3.1. Порушення обмежень щодо поводження з інсайдерською інформацією на оптовому енергетичному ринку може здійснюватися шляхом:

1) вчинення або спроба вчинення прямо чи опосередковано на власну користь або на користь інших осіб (в тому числі осіб пов'язаних відносинами контролю), правочинів, які є оптовими енергетичними продуктами, яких стосується зазначена інсайдерська інформація, з використанням інсайдерської інформації.

З метою дотримання обмежень щодо поводження з інсайдерською інформацією особи, які володіють інсайдерською інформацією повинні

утримуватися від будь-яких змін або вибіркового відкликання будь-якої (-их) заявки (-ок), розміщеної (-их) до отримання доступу до інсайдерської інформації.

Для кваліфікації дій фізичної та/або юридичної особи як порушення, визначене абзацом першим цього підпункту, не має значення, чи такі дії здійснено навмисно, чи з необережності, а також чи було фактично здійснено операцію з оптовим енергетичним продуктом;

2) розголошення, передача інсайдерської інформації або надання доступу до неї іншим особам (крім розкриття інсайдерської інформації в межах виконання професійних, трудових (службових) обов'язків та в інших випадках, передбачених законом);

3) надання рекомендацій щодо вчинення правочинів, пов'язаних з оптовими енергетичними продуктами, яких стосується така інформація, на основі інсайдерської інформації.

Під наданням рекомендацій, передбачених абзацом першим цього підпункту, маються на увазі будь-які дії, вчинені власником інсайдерської інформації з метою надання іншій особі одного або більше прямих або непрямих сигналів, що стосуються операцій з оптовим (-ми) енергетичним (-ми) продуктом (-ами), пов'язаним (-и) з такою інсайдерською інформацією.

Для кваліфікації дій, передбачених абзацом першим цього підпункту, як порушення обмежень щодо поведінки з інсайдерською інформацією:

достатнім є передача рекомендації та/або спонукання, що стосується операції з оптовим енергетичним продуктом, тобто без фактичної передачі самої інсайдерської інформації, на основі якої надано таку рекомендацію або спонукання;

не має значення фактичне використання такої рекомендації та/або спонукання особою (здійснення або не здійснення операції з оптовим енергетичним продуктом), якій було надано таку рекомендацію/спонукання.

3.2. Обмеження, встановлені пунктом 3.1 цієї глави, поширюються на осіб, які володіють інсайдерською інформацією, а саме на:

1) осіб, які входять до складу органів управління учасника оптового енергетичного ринку;

2) осіб, які є власниками акцій або часток (паїв) у статутному капіталі учасника оптового енергетичного ринку;

3) осіб, які мають доступ до такої інформації у зв'язку з виконанням професійних, трудових (службових) обов'язків;

4) осіб, які отримали доступ до інсайдерської інформації внаслідок вчинення неправомірних дій;

5) осіб, які знають або повинні знати, що інформація є інсайдерською;

б) осіб, які беруть участь у прийнятті рішень про здійснення господарсько - торговельних операцій, які стосуються оптових енергетичних продуктів, від імені юридичної особи, що володіють інсайдерською інформацією.

3.3. Положення пунктів 3.1 та 3.2 цієї глави не застосовуються до:

1) правочинів (операцій), здійснених під час виконання зобов'язань із купівлі/продажу відповідно до оптових енергетичних продуктів, якщо ці правочини (операції) є результатом укладення торговельних операцій з купівлі - продажу або подання пропозицій на купівлю - продаж відповідно до оптових енергетичних продуктів до моменту отримання доступу (володіння) до інсайдерської інформації. Учасник оптового енергетичного ринку зобов'язаний не вносити зміни до таких правочинів (операцій) в частині ціни, умов розрахунків та штрафних санкцій, обсягу, строків та інших умов переходу права власності на природний газ/електричну енергію або вибіркоче відкликання заявок на купівлю - продаж відповідно до оптових енергетичних продуктів після отримання доступу до інсайдерської інформації;

2) правочинів (операцій), здійснених виробниками електричної енергії, суб'єктами господарювання, які провадять діяльність з видобутку (виробництва) природного газу, операторами газосховищ або операторами установок LNG (імпортерами), за умов існування хоча б одного з таких випадків:

правочини (операції) здійснені виключно з метою покриття фізичних втрат внаслідок незапланованих збоїв у системах/одинацях виробництва, які можуть призвести до неможливості виконання учасниками оптового енергетичного ринку своїх договірних зобов'язань, і лише в обсязі таких фізичних втрат. Таке звільнення застосовується, якщо в учасника оптового енергетичного ринку відсутні інші активи, за рахунок яких можливо покрити такі фізичні втрати, або можливість їх покриття: щодо ринку електричної енергії - на ринку «на добу наперед», внутрішньодобовому або балансуєчому ринку; щодо ринку природного газу – балансуєчі дії та комерційне балансування оператора газотранспортної системи;

правочини (операції) здійснені за погодженням (у рамках договорів) з оператором системи передачі з метою дотримання вимог безпечної та надійної роботи системи/з оператором газотранспортної системи з метою забезпечення безпечної та безперебійної роботи газотранспортної системи.

У таких випадках відповідна інформація, що стосується зазначених правочинів (операцій), невідкладно, але не пізніше наступного робочого дня з дня їх вчинення (здійснення), надсилається учасниками оптового енергетичного ринку до НКРЕКП за формою, наведеною в додатку 1 до цих Вимог. Таке звільнення застосовується на період неможливості виконання учасниками оптового енергетичного ринку своїх договірних зобов'язань унаслідок незапланованих збоїв у системах/одинацях виробництва електричної енергії/видобутку (виробництва) природного газу;

3) учасників оптового енергетичного ринку, які діють відповідно до законодавства у разі виникнення надзвичайної ситуації, або втручання в ринкові механізми органів державної влади з метою забезпечення безпеки постачання

електричної енергії та природного газу, а ринкові механізми були повністю чи частково тимчасово призупинені.

4. Вимоги до оприлюднення (розкриття) інсайдерської інформації учасниками оптового енергетичного ринку

4.1. Учасник оптового енергетичного ринку, який володіє інсайдерською інформацією про господарську діяльність чи об'єкти, що належать чи підконтрольні цьому учаснику, або його материнській компанії чи пов'язаному з ним суб'єкту господарювання, або про об'єкти, за операційну діяльність яких повністю чи частково відповідає такий учасник оптового енергетичного ринку чи суб'єкт господарювання, зобов'язаний оприлюднювати (розкривати) її відповідно до вимог Порядку функціонування платформ інсайдерської інформації, затвердженого постановою НКРЕКП від 16 січня 2024 року № 137.

4.2. Зобов'язання щодо оприлюднення (розкриття) інсайдерської інформації не поширюється на учасників оптового енергетичного ринку, які володіють інсайдерською інформацією стосовно діяльності або об'єктів інших учасників ринку.

Учасник оптового енергетичного ринку несе відповідальність за порушення встановлених обмежень щодо використання інсайдерської інформації, вказаної в абзаці першому цього пункту.

4.3. Інсайдерською інформацією на ринку електричної енергії, зокрема, є:

1) інформація, яка має бути оприлюднена відповідно до вимог законодавства, що передбачено пунктом 1 частини першої статті 11¹ Закону України «Про ринок електричної енергії»;

2) інформація щодо потужності та використання установок (електроустановок) для виробництва електричної енергії, включно з інформацією щодо їх планової та позапланової недоступності (для установок з встановленою потужністю 50 МВт або більше);

3) інформація щодо потужності установок для зберігання електричної енергії та використання таких установок (електроустановок), включно з інформацією щодо їх планової або незапланованої недоступності (для установок з встановленою потужністю 50 МВт або більше);

4) інформація щодо потужності та використання установок (електроустановок) для споживання електричної енергії, включно з інформацією щодо їх запланованої та незапланованої недоступності (для установок з встановленою потужністю 50 МВт або більше);

5) інформація щодо потужності та використання установок (електроустановок) передачі електричної енергії, включно з інформацією щодо їх запланованої та

незапланованої недоступності (для установок з встановленою потужністю 50 МВт або більше);

6) інформація щодо потужності та використання установок (електроустановок) розподілу електричної енергії, включно з інформацією щодо їх запланованої та незапланованої недоступності (для установок з встановленою потужністю 100 МВт або більше, у разі відсутності резервного живлення);

7) інформація визначена учасником оптового енергетичного ринку щодо потужності та використання установок (електроустановок) з виробництва, зберігання, споживання, передачі електричної енергії, включаючи планову або позапланову недоступність (для установок з встановленою потужністю менше 50 МВт)

8) інша інформація, що може бути використана учасниками ринку електричної енергії для прийняття рішень щодо вчинення правочинів або подання пропозиції про вчинення правочинів, пов'язаних з оптовими енергетичними продуктами на ринку електричної енергії та яка може суттєво вплинути на ціни оптових енергетичних продуктів (повідомлення про корпоративні або ринкові події, такі як злиття, поглинання, банкрутство, ліквідація, зміна структури власності; виведення з експлуатації чи введення в експлуатацію генеруючої одиниці або одиниці зберігання енергії; можлива значна зміна потужності електроустановки через ускладнення погодних умов; зміна або відсутність ресурсу для виробництва електричної енергії, реконструкція (модернізація) діючої генеруючої одиниці або його обладнання за результатом якої збільшено встановлену потужність генеруючої одиниці; повідомлення про виникнення позаштатної ситуації, пов'язаної із технічними проблемами в роботі організованих торговельних майданчиків, товарних бірж, електронних аукціонів, торгових платформ, повідомлення щодо операційних помилок при здійсненні операцій з оптовими енергетичними продуктами, рішення компетентних органів щодо об'єктів генерації, які можуть впливати на зміну потужності та/або для забезпечення безпеки постачання, страйки тощо).

4.4. Інсайдерською інформацією на ринку природного газу зокрема є:

1) інформація, яка має бути оприлюднена відповідно до вимог законодавства, що передбачено пунктом 1 частини першої статті 57¹ Закону України «Про ринок природного газу»;

2) інформація щодо потужності та використання потужностей установок, призначених для видобутку/виробництва природного газу, включно з інформацією щодо планової та позапланової (незапланованої) недоступності таких установок (для установок з встановленою потужністю 4700 куб.м/год (50 МВт) або більше);

3) інформація щодо потужності та використання потужностей установок, призначених для зберігання природного газу та використання таких установок,

включно з інформацією щодо їх планової або незапланованої недоступності (для установок з встановленою потужністю 4700 куб.м/год (50 МВт) або більше);

4) інформація щодо потужності та використання потужностей установок, призначених для споживання природного газу, включно з інформацією щодо їх запланованої та незапланованої недоступності (для установок з встановленою потужністю 4700 куб.м/год (50 МВт) або більше), крім інформації щодо потужності виробників електричної енергії, які не використовують природний газ як основне паливо;

5) інформація щодо потужності та використання потужностей установок, призначених для транспортування природного газу, включно з інформацією щодо їх запланованої та незапланованої недоступності (для установок з встановленою потужністю 4700 куб.м/год (50 МВт) або більше);

6) інформація щодо потужності та використання установок (LNG), включно з інформацією щодо їх запланованої та незапланованої недоступності (для установок з встановленою потужністю 4700 куб.м/год (50 МВт) або більше);

7) інформація визначена учасником оптового енергетичного ринку щодо потужності та використання потужностей установок, призначених для видобутку/виробництва, зберігання, транспортування або споживання природного газу, або про потужності та використання установок LNG, включаючи планову або позапланову недоступність цих установок (для установок з встановленою потужністю менше 4700 куб.м/год (50 МВт));

8) інша ринкова інформація на ринку природного газу, що може бути використана суб'єктами ринку природного газу для прийняття рішень щодо вчинення правочинів або подання пропозиції про вчинення правочинів, пов'язаних з оптовими енергетичними продуктами на ринку природного газу, яка може суттєво вплинути на ціни оптових енергетичних продуктів (повідомлення про корпоративні або ринкові події, такі як злиття, поглинання, банкрутство, ліквідація компанії, зміна структури власності; інформація щодо збільшення потужності, введення в експлуатацію чи виведення з експлуатації установки для видобутку/виробництва природного газу, зміна або відсутність ресурсу для видобутку/виробництва природного газу, реконструкція (модернізація) діючої установки для видобутку/виробництва природного газу або її обладнання за результатом якої збільшено встановлену потужність такої установки, проведення технічного обслуговування установки для видобутку/виробництва природного газу, що призвело до зменшення/збільшення потужності видобутку/виробництва природного газу, виникнення позаштатної ситуації, пов'язана із технічними проблемами в роботі організованих торговельних майданчиків, товарних бірж, електронних аукціонів, торгових платформ повідомлення щодо операційних помилок при здійсненні операцій з оптовими енергетичними продуктами, рішення компетентних органів для забезпечення безпеки постачання, страйки тощо).

4.5. Перелік інсайдерської інформації, визначений пунктами 4.3 та 4.4 цієї глави, не є вичерпним.

Учасник оптового енергетичного ринку самостійно визначає, чи належить наявна у нього інформація, зазначена у підпунктах 1, 7 та 8 пункту 4.3 та підпунктах 1, 7 та 8 пункту 4.4 цієї глави, до інсайдерської та чи поширюються на неї вимоги щодо оприлюднення.

При визначенні, чи є інформація інсайдерською, учасник оптового енергетичного ринку повинен оцінити її за такими критеріями:

така інформація є точного характеру, а саме визначає набір обставин, які існують або існування яких можна обґрунтовано очікувати, або подію, яка настала або настання якої можна обґрунтовано очікувати, та є достатньо конкретною, щоб давати змогу робити висновки про можливий вплив такого набору обставин або події на ціни відповідно до оптових енергетичних продуктів;

така інформація не була оприлюднена раніше;

така інформація прямо чи опосередковано стосується одного або декількох оптових енергетичних продуктів. При цьому інформація, яка може мати вплив на попит, пропозицію та/або ціни відповідно до оптових енергетичних продуктів або на очікування попиту, пропозиції та/або цін відповідно до оптових енергетичних продуктів, вважається такою, що прямо чи опосередковано стосується оптових енергетичних продуктів;

така інформація може значно вплинути на ринкову ціну відповідно до одного або декількох оптових енергетичних продуктів.

4.6. Інформація про власні торговельні стратегії та/або торговельні плани учасника оптового енергетичного ринку не вважається інсайдерською інформацією, крім випадків, якщо така інформація підлягає оприлюдненню згідно із законом. Інсайдерською інформацією можуть вважатися факти та/або події, які використовуються для визначення або зміни таких торговельних стратегій та/або торговельних планів у кожному випадку індивідуально.

4.7. Оприлюднення інсайдерської інформації повинно бути стислим та конкретним, а також достатнім, точним і повним, щоб дозволити правильно зрозуміти основну операцію (подію), яка може значно вплинути на ринкову ціну відповідно до одного або декількох оптових енергетичних продуктів.

4.8. Зміст оприлюдненої інсайдерської інформації не повинен містити будь-яку форму реклами, заяв керівників учасника оптового енергетичного ринку, що розкриває таку інформацію, учасників оптового енергетичного ринку або будь-яку іншу нерелевантну інформацію.

Під іншою нерелевантною інформацією розуміють будь-які дані, які не стосуються змісту оприлюдненої інсайдерської інформації.

4.9. Інсайдерська інформація повинна оприлюднюватися учасником оптового енергетичного ринку негайно, але не пізніше ніж через одну годину після настання події або факту, якого стосується така інсайдерська інформація, якщо інше не передбачено законодавством.

Оприлюднення такої інформації здійснюється до торгівлі оптовими енергетичними продуктами, яких стосується ця інформація, або надання рекомендацій іншій особі щодо торгівлі на оптових енергетичних ринках, яких стосується ця інформація.

4.10. Обов'язок учасника оптового енергетичного ринку щодо оприлюднення інсайдерської інформації вважається виконаним, якщо інформація була надана адміністратору платформи з урахуванням строків, визначених пунктом 4.9 цієї глави або у випадках, визначених чинним законодавством, вона оприлюднена на вебсайті учасника оптового енергетичного ринку.

4.11. Учасники оптового енергетичного ринку не несуть відповідальності за тимчасові технічні проблеми платформи інсайдерської інформації.

4.12. Не оприлюднення інсайдерської інформації через тимчасові технічні проблеми, не звільняють учасника оптового енергетичного ринку від зобов'язань дотримуватися обмежень щодо поводження з інсайдерською інформацією

4.13. Учасник оптового енергетичного ринку виключно під свою відповідальність може відтермінувати оприлюднення інсайдерської інформації з метою уникнення шкоди, яка може бути заподіяна законним інтересам такого учасника, якщо одночасно виконуються такі умови:

1) таке відтермінування не вводить в оману громадськість та учасників ринку;

2) конфіденційність такої інформації належним чином забезпечена;

3) на основі такої інформації не приймаються рішення щодо здійснення торговельних операцій на оптовому енергетичному ринку.

У такому разі учасник оптового енергетичного ринку повинен невідкладно надати НКРЕКП таку інсайдерську інформацію з обґрунтуванням відтермінування її оприлюднення.

4.14. Учасник оптового енергетичного ринку може відтермінувати розкриття інсайдерської інформації щодо захисту критичної енергетичної інфраструктури, а також оцінки необхідності посилення її захисту, якщо вона класифікується як чутлива інформація щодо захисту критичної енергетичної інфраструктури. У такому разі учасник оптового енергетичного ринку має невідкладно надати НКРЕКП таку інформацію разом з обґрунтуванням відтермінування її розкриття.

4.15. Повідомлення НКРЕКП про відтермінування оприлюднення (розкриття) інсайдерської інформації відповідно до пунктів 4.13 та 4.14 цієї глави повинно здійснюватися за формою, наведеною в додатку 2 до цих Вимог.

Повідомлення НКРЕКП про відтермінування оприлюднення (розкриття) інсайдерської інформації здійснюється одним із таких способів:

власноруч (у паперовій формі та/або на цифрових носіях);

поштовим відправленням з описом вкладення;
в електронній формі на електронну адресу: investigation@nerc.gov.ua.

Особи, які професійно організовують операції з оптовими енергетичними продуктами, подають повідомлення до НКРЕКП через захищений цифровий канал для обміну даними.

5. Вимоги до осіб, які професійно організовують операції з оптовими енергетичними продуктами

5.1. Вимоги до осіб, які професійно організовують операції з оптовими енергетичними продуктами (далі – ОПООП), повинні впровадити та підтримувати ефективні механізми, заходи та процедури для виявлення операцій з оптовими енергетичними продуктами, що здійснювалися з порушенням встановлених обмежень щодо використання інсайдерської інформації або такі операції мають ознаки маніпулювання або спроби маніпулювання на оптовому енергетичному ринку (далі – підозріла поведінка), у тому числі системи спостереження, а саме:

1) пропорційно до масштабу, розміру та характеру діяльності ОПООП в межах оптового енергетичного ринку створити систему спостереження за ринковою поведінкою та господарсько - торговельними операціями учасників оптового енергетичного ринку з оптовими енергетичними продуктами, що організовується відповідним ОПООП;

2) безперервно та якісно здійснювати спостереження, а також забезпечити створення ефективної організаційної структури та процедури для виявлення підозрілої поведінки на оптовому енергетичному ринку;

3) використовувати програмне забезпечення та здійснювати заходи, які допомагають виявляти підозрілу поведінку на оптовому енергетичному ринку;

4) впровадити, підтримувати та регулярно оцінювати механізми та процедури, які забезпечують відповідний рівень аналізу в процесі здійснення спостереження, виявлення та ідентифікації операцій та заявок (пропозицій), які вказують на підозрілу поведінку на оптовому енергетичному ринку;

5) гарантувати конфіденційність щодо здійснених заходів та процедур;

6) організовувати та забезпечувати на регулярній основі ефективне та всебічне навчання та підвищення кваліфікації персоналу, який бере участь у спостереженні, виявленні та ідентифікації заявок та/або операцій, які вказують на підозрілу поведінку на оптовому енергетичному ринку;

7) забезпечити протягом п'яти років збереження інформації щодо проведеного аналізу, в тому числі в частині заявок (пропозицій), операцій, які вказують на виявлену підозрілу поведінку;

8) щороку проводити внутрішній аудит механізмів, заходів та процедур для виявлення підозрілої поведінки, а також оновлювати їх у разі необхідності.

5.2. Система спостереження на аукціонах, організованих торговельних майданчиках, товарних біржах, електронних торговельних майданчиках, торгових платформах за можливості враховує положення пункту 6.1 глави 6 цих Вимог та повинна мати можливість:

1) аналізувати окремо в розрізі кожної виконаної/невиконаної операції та розміщених, змінених, скасованих або відхилених заявок (пропозицій) на відповідному оптовому енергетичному ринку;

2) створювати сповіщення (набір індикаторів), що визначає та повідомляє про підозрілу поведінку учасників оптового енергетичного ринку та вказує на дії, які вимагають подальшого аналізу.

Системи та процедури повинні включати програмне забезпечення, здатне до відкладеного автоматичного читання, повторного відтворення та аналізу даних, заявок (пропозицій), операцій, і забезпечувати достатню потужність для його роботи в середовищі алгоритмічної торгівлі.

5.3. Особливості виконання ОПООП функцій спостереження за роботою ринку вимагають визначення окремого структурного підрозділу, призначеного для виконання функції спостереження.

Таким структурним підрозділом вважається самостійний структурний підрозділ зі спостереження, який є незалежним від інших структурних підрозділів ОПООП, має доступ до необхідної інформації про господарсько - торговельні операції та має достатні людські ресурси, які володіють професійними знаннями для здійснення відповідного аналізу.

Незалежно від організаційно-управлінської моделі, створеної ОПООП, структурний підрозділ, який відповідає за виконання функції спостереження має постійно взаємодіяти з іншими структурними підрозділами з метою отримання санкціонованого доступу до інформації, необхідної для виконання ним завдань щодо спостереження за оптовим енергетичним ринком.

З метою збереження цілісності інформації, зібраної структурним підрозділом, відповідальним за спостереження за роботою ринку, доступ до такої інформації має бути обмеженим, а інформація та дані розглядатися як конфіденційні.

5.4. ОПООП на вимогу НКРЕКП повинна надавати інформацію, що підтверджує відповідність та пропорційність механізмів, заходів та процедур для виявлення підозрілої поведінки на оптовому енергетичному ринку відносно масштабу, розміру та характеру його діяльності, включаючи інформацію про рівень автоматизації в таких системах у спосіб та у строк, що зазначено у такій вимозі, але не менш як протягом 10 робочих днів з дня отримання такої вимоги.

5.5. Організаційно-управлінська структура ОПООП, повинна бути забезпечена належними людськими ресурсами та мати відповідні процедури, які захищають

незалежність і об'єктивність структурного підрозділу, який відповідає за виконання функції спостереження.

З цією метою ОПООП мають враховувати та підтримувати ефективні заходи, спрямовані на виявлення, управління та розкриття існуючих конфліктів інтересів, а саме:

затвердити перелік конфліктів інтересів із зазначенням їх опису, ідентифікації, запобігання, управління та розкриття;

здійснити розподіл обов'язків і функцій зі звітування щодо конфліктів інтересів;

здійснювати заходи щодо запобігання або контролю обміну інформацією.

В рамках управління конфліктами інтересів відповідальні працівники ОПООП зобов'язані повідомити уповноважену особу ОПООП про конфлікти інтересів, які можуть виникнути з учасниками оптового енергетичного ринку (про наявність пакета акцій, близькі сімейні стосунки тощо).

5.6. У ході проведення аналізу ринкової поведінки учасника оптового енергетичного ринку ОПООП документують інформацію щодо замовлень і операцій, які можуть свідчити про підозрілу поведінку учасника оптового енергетичного ринку, яку було досліджено, і причини подання чи неподання повідомлення (заяви) про можливе зловживання на оптовому енергетичному ринку.

5.7. ОПООП повинні здійснювати заходи щодо спостереження за ринком на постійній основі.

Якщо в ході здійсненого аналізу поведінки учасника ринку є достатні підстави вважати, що така поведінка містить ознаки підозрілої поведінки на оптовому енергетичному ринку, ОПООП зобов'язані невідкладно, але не пізніше 4 (чотирьох) календарних тижнів з дня здійснення підозрілої поведінки, повідомити НКРЕКП про підозрілу поведінку на оптовому енергетичному ринку за формою, що є додатком 1 до Порядку розслідування зловживань на оптовому енергетичному ринку, затвердженого постановою НКРЕКП від 26 вересня 2023 року № 1756 (далі – Порядок розслідування).

У разі якщо в межах строків, визначених абзацом другим цього пункту ОПООП з обґрунтованих підстав не може прийти до висновку щодо наявності у діях учасника(ів) оптового енергетичного ринку підозрілої поведінки, ОПООП зобов'язана продовжити аналіз та повідомити Регулятора про відтермінування такого повідомлення.

Повідомлення Регулятора про відтермінування має містити обґрунтовані причини та пояснення такого відтермінування, що надсилається ОПООП через захищений цифровий канал для обміну даними з НКРЕКП.

5.8. Повідомлення про можливе зловживання на оптовому енергетичному ринку подається ОПООП до НКРЕКП через захищений цифровий канал для обміну даними з НКРЕКП, доступ до якого може бути отримано після надання до НКРЕКП інформації за формою, що є додатком 2 до Порядку розслідування.

5.9. З обґрунтованих підстав ОПООП повідомляють про підозрілу поведінку, яка сталася в минулому, із зазначенням підстав щодо порушення строків такого повідомлення.

5.10. ОПООП повинні гарантувати, що у повідомленні про можливе зловживання на оптовому енергетичному ринку інформація базується на фактах та аналізі з урахуванням усієї доступної їм інформації та повідомляти про будь-яку додаткову інформацію, що стала відомою після повідомлення НКРЕКП.

6. Сигнали, що можуть вказувати на підозрілу поведінку на оптовому енергетичному ринку

6.1. ОПООП під час здійснення спостереження на оптовому енергетичному ринку, зокрема, можуть враховувати перелік індикаторів (сигналів), визначених пунктами 6.3 – 6.5 цієї глави, що можуть вказувати на підозрілу поведінку на оптовому енергетичному ринку.

6.2. Переліки сигналів, наведених у пунктах 6.3 – 6.5 цієї глави, не є вичерпними та враховуються при оцінці поведінки як можливого маніпулювання/спроб маніпулювання на оптовому енергетичному ринку в кожному конкретному випадку.

6.3. Сигнали, які можуть вказувати на маніпулювання/спробу маніпулювання на оптовому енергетичному ринку, які вчинені (вчинені з наміром) шляхом створення оманливих сигналів для попиту та/або для пропозиції, або щодо цін на оптовому енергетичному ринку або формування ціни для оптових енергетичних продуктів на штучному рівні:

1) подані заявки (пропозиції) на купівлю - продаж або виконані операції становлять значну частку в добовому загальному обсязі заявок та/або операцій у конкретній торговій сесії відповідного оптового енергетичного продукту, зокрема, коли ці заявки/операції призводять до значних змін ціни для такого оптового енергетичного продукту;

2) подані заявки (пропозиції) на купівлю - продаж або виконані операції особами, які займають значну частку в купівлі або продажі відповідно до оптового енергетичного продукту, призводять до значних змін ціни для такого оптового енергетичного продукту або пов'язаних оптових енергетичних продуктів;

3) виконані операції не призводять до зміни власника відповідно до оптового енергетичного продукту;

4) подані заявки (пропозиції) на купівлю - продаж або виконані операції включають в короткому періоді позицію розвороту від тренду та становлять значну частку у загальному обсязі операцій в конкретній торговій сесії відповідного

оптового енергетичного продукту та можуть пов'язуватися із значними змінами ціни для оптового енергетичного продукту;

5) подані заявки (пропозиції) на купівлю - продаж або виконані операції відбулися протягом короткого проміжку (періоду) торгової сесії та призводять у надалі до зміни ціни в протилежному напрямку;

6) подані заявки (пропозиції) на купівлю - продаж, які були видалені до моменту їх виконання, змінюють подану найкращу цінову заявку (пропозицію) на купівлю або на продаж оптового енергетичного продукту учасників оптового енергетичного ринку;

7) заявки (пропозиції) на купівлю - продаж або операції, які подані/виконані в той час, коли розраховуються референтні ціни, курсові ціни на відкриття та закриття торгів, що призводить до зміни такої ціни;

8) постійне розміщення заявок (пропозицій) або виконання операцій, які самі по собі не становлять економічного сенсу, запускають маніпулювання шляхом пониження або підвищення ринкової ціни та дозволяють учаснику оптового енергетичного ринку в подальшому отримати прибуток завдяки іншій торговій діяльності, пов'язаній з тим самим або схожим оптовим енергетичним продуктом;

9) розміщені заявки (пропозиції) на купівлю - продаж (включаючи будь-яке їх скасування або модифікацію) переривають або сповільнюють (мають намір перервати або сповільнити) функціонування системи торгів; ускладнюють (або мають намір ускладнити) іншим особам ідентифікацію справжніх заявок (пропозицій) в системі торгів, у тому числі через введення заявок (пропозицій), які призводять до перевантаження або дестабілізації подання заявок (пропозицій); або створюють або мають намір створити неправдивий чи оманливий сигнал для пропозиції, попиту чи ціни для оптового енергетичного продукту, зокрема шляхом введення заявок (пропозицій) для запуску або погіршення певної тенденції.

6.4. Сигнали, які вказують на маніпулювання/спробу маніпулювання на оптовому енергетичному ринку, які вчинені (вчинені з наміром) шляхом використання фіктивного засобу або будь-якої іншої форми введення в оману чи зловживання довірою:

1) подання заявок (пропозицій) або виконання операцій особами відбулося до чи після розкриття або поширення недостовірної інформації через медіа тими самими особами чи пов'язаними з ними іншими особами;

2) подання заявок (пропозицій) або виконання операцій особами відбулося до чи після того, як ті ж самі особи чи пов'язані з ними інші особи поширили дослідження або рекомендації, які є помилковими, або упередженими (тенденційними), або доведено, що вони є проплаченими (простимульованими в інший спосіб).

6.5. Сигнали, які можуть вказувати на порушення учасниками оптового енергетичного ринку обмежень щодо поводження з інсайдерською інформацією:

1) значні та/або раптові зміни в обсягах торгівлі учасника (-ів) оптового енергетичного ринку (зміна в обсягах торгівлі відповідно до оптового енергетичного продукту) перед оприлюдненням або відразу після оприлюднення інсайдерської інформації у випадку, коли:

заявки (пропозиції) на купівлю - продаж, операції учасника або учасників оптового енергетичного ринку, що діють спільно, зосереджені в короткий час торгової сесії перед оприлюдненням або відразу після оприлюднення інсайдерської інформації;

перед оприлюдненням інсайдерської інформації про позапланову недоступність об'єктів, що належать чи підконтрольні учаснику оптового енергетичного ринку, або його материнській компанії чи пов'язаному з ним суб'єкту господарювання, або про об'єкти, за операційну діяльність яких повністю чи частково відповідає такий учасник оптового енергетичного ринку чи суб'єкт господарювання, спостерігається значний обсяг операцій та/або розміщення заявок (пропозицій) на торгівлю з боку такого учасника оптового енергетичного ринку, що можуть впливати на зміну ціни на оптові енергетичні продукти;

2) значні та/або раптові зміни цін на оптові енергетичні продукти перед оприлюдненням або одразу після оприлюднення інсайдерської інформації у випадку, коли:

швидкість або масштаб змін цін не можна пояснити наявною інформацією, доступною учаснику ринку, і засадами функціонування оптового енергетичного ринку;

3) зміни ринкової поведінки учасника (-ів) оптового енергетичного ринку перед оприлюдненням або одразу після оприлюднення інсайдерської інформації у випадках коли такий учасник:

пропонує нетиповий торговий профіль (наприклад, значно збільшений ринковий вплив на заявки (пропозиції) на купівлю - продаж або операції з одного боку книги заявок) з оптовими енергетичними продуктами;

скасовує/змінює заявки (пропозиції) на купівлю - продаж та/або операції в короткий проміжок часу, які становлять значну частку його добового обсягу. Цей показник набуває ще більшої значущості, якщо скасовані/змінені заявки (пропозиції) на купівлю-продаж пов'язані зі значними змінами ціни оптового енергетичного продукту;

змінює напрями заявки (пропозиції), операції з купівлі на продаж/з продажу на купівлю в короткий проміжок часу. Цей показник набуває ще більшої значущості, якщо зміна таких заявок (пропозицій) становлять значну частку обсягу заявок або операцій учасника оптового енергетичного ринку;

4) надприбуток або зміна прибутку учасника оптового енергетичного ринку внаслідок зміни його позицій з певними оптовими енергетичними продуктами перед оприлюдненням або одразу після оприлюднення інсайдерської інформації;

5) невиконання учасником оптового енергетичного ринку інших зобов'язань, передбачених законодавством щодо інсайдерської інформації, може бути індикатором торгівлі на основі інсайдерської інформації у випадках коли такий учасник:

повторно (систематично) порушує зобов'язання щодо ефективного та своєчасного оприлюднення (розкриття) інсайдерської інформації про господарську діяльність чи об'єкти, що належать чи підконтрольні такому учаснику, його материнській компанії чи пов'язаному з ним суб'єкту господарювання, або про об'єкти, за операційну діяльність яких повністю, чи частково відповідає такий учасник чи суб'єкт господарювання;

здійснює операції та подає заявки (пропозиції) на купівлю - продаж з порушенням вимог частини шостої статті 11¹ Закону України «Про ринок електричної енергії» та частини шостої статті 57¹ Закону України «Про ринок природного газу» (наприклад, не належить до категорії учасників оптового енергетичного ринку, на яких поширюються зазначені положення; не використовує власні обсяги, для покриття фізичних втрат; подає заявки (пропозиції) на купівлю або виконує операції, що перевищують обсяги, необхідні для покриття фізичних втрат).

7. Співпраця з Радою регуляторних органів

7.1. НКРЕКП співпрацює з Радою регуляторних органів з метою виконання функцій та завдань, визначених законодавством Енергетичного Співтовариства щодо доброчесності та прозорості оптових енергетичних ринків.

7.2. У разі появи обґрунтованих підстав вважати, що у Договірних Сторонах Енергетичного Співтовариства були здійснені операції з порушенням встановлених обмежень щодо поводження з інсайдерською інформацією або такі операції мають ознаки маніпулювання, НКРЕКП повідомляє про це Раду регуляторних органів та Секретаріат Енергетичного Співтовариства згідно з формою, що є додатком 4 до Порядку розслідування. Вимоги щодо забезпечення конфіденційності використання такої інформації визначаються угодою про нерозголошення, дія якої поширюється на учасників (підписантів) цієї угоди.

7.3. У випадку отримання запиту на інформацію стосовно можливого зловживання на оптовому енергетичному ринку від робочої групи Ради регуляторних органів з питань Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) від 25 жовтня 2011 року № 1227/2011 про доброчесність та прозорість на оптовому енергетичному ринку (далі – Регламент № 1227), у тому числі від слідчої групи, створеної відповідно до Процедурного акту № 01/2020 Ради регуляторних органів, НКРЕКП протягом 14 днів надсилає запитувану інформацію або відмовляє у наданні інформації.

НКРЕКП може відмовити у наданні інформації у таких випадках:
надання запитуваної інформації може негативно вплинути на суверенітет або безпеку України;
розслідування/провадження вже розпочато щодо тих самих дій та щодо тих самих осіб;
вже було прийнято рішення щодо тих самих осіб за ті ж самі дії.

7.4. У разі отримання від робочої групи Ради регуляторних органів з питань Регламенту № 1227 повідомлення про можливе зловживання на оптовому енергетичному ринку із запитом на проведення розслідування, НКРЕКП опрацьовує його відповідно до Порядку розслідування та за результатами такого опрацювання протягом 14 днів надсилає відповідь із результатом такого опрацювання.

7.5. Повідомлення НКРЕКП до Ради регуляторних органів, передбачені пунктами 7.2 – 7.4 цієї глави, надсилаються електронною поштою до структурного підрозділу при Секретаріаті Енергетичного Співтовариства.

Директор Департаменту
ліцензійного контролю

Ярослав ЗЕЛЕНЮК

Повідомлення про звільнення від опублікування інсайдерської інформації*

A. Загальна інформація

№ з/п	Назва	Інформація, яку необхідно надати
1	Найменування та адреса учасника оптового енергетичного ринку	
2	ECRB код	
3	Представник учасника оптового енергетичного ринку, що надає це повідомлення (ПІБ, телефон та електронна пошта)	
4	Тип учасника ринку (виробник електроенергії або природного газу, оператор системи передачі або оператор газотранспортної системи, інший учасник ринку)	
5	Дата подання повідомлення	
6	Інша інформація (за необхідності)	

B. Інформація про відповідну інсайдерську інформацію

№ з/п	Назва	Інформація, яку необхідно надати
1	Найменування установки	
2	Встановлена потужність установки	
3	Недоступна потужність	
4	Дати, включаючи години недоступності (від-до)	
5	Інші деталі	

C. Зазначення відповідної інформації

Зазначаються деталі угоди, укладеної для покриття фізичних втрат, спричинених внаслідок збоїв у системах/одинацях виробництва електричної енергії або системах/установках видобутку (виробництва) природного газу. Деталі повинні включати, принаймні: контрактну потужність, ціну за одиницю, що торгується, тривалість угоди (дата / години постачання), контрагентів, дату та час укладення угоди.

**НКРЕКП може вимагати додаткову інформацію.*

Повідомлення про відтермінування оприлюднення інсайдерської інформації*

A. Загальна інформація

№ з/п	Назва	Інформація, яку необхідно надати
1	Найменування та адреса учасника оптового енергетичного ринку	
2	ЕСRB код	
3	Представник учасника оптового енергетичного ринку, що надає це повідомлення (ПБ, телефон та електронна пошта)	
4	Тип учасника ринку (виробник електроенергії або природного газу, оператор системи передачі або оператор газотранспортної системи, інший учасник ринку)	
5	Дата подання повідомлення	
6	Інша інформація (за необхідності)	

B. Інформація про відповідну інсайдерську інформації

№ з/п	Назва	Інформація, яку необхідно надати
1	Найменування установки	
2	Встановлена потужність установки	
3	Недоступна потужність	
4	Дати, включаючи години недоступності (від–до)	
5	Очікуваний час оприлюднення	
6	Адреса/посилання, де буде оприлюднено інформацію	
7	Інші деталі	

C. Обґрунтування відтермінування

**НКРЕКП може вимагати додаткову інформацію.*